

RENATO
CURCIO

ALBERTO
FRANCESCHINI

Σταγόνες ήλιου
στη
στοιχειωμένη πόλη

Renato Curcio
Alberto Franceschini

Σταγόνες Ήλιου
στη
Στοιχειωμένη Πόλη

Απόδοση στα ελληνικά: Χρήστος Νάσιος
Επιμέλεια: Σ.Α.

Αθήνα 1990

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο “Σταγόνες ήλιου στη στοιχειωμένη πόλη” (τίτλος πρωτοτύπου: *Gocce di Sole, nella Citta degli Spettri*) κυκλοφόρησε στην Ιταλία το Δεκέμβριο του 1982 από τις εκδόσεις “Corrispondeza Internazionale”.

Από αυτή την έκδοση μεταφέρουμε εδώ το ομώνυμο τμήμα — που έδωσε και τον τίτλο στο βιβλίο — το οποίο, σύμφωνα και με τα λεγόμενα των συγγραφέων, συμπυκνώνει τη θεωρητικο-πολιτική τους πρόταση.

Τα υπόλοιπα τέσσερα (4) κεφάλαια του βιβλίου διαπραγματεύονται - εισάγοντας και τεκμηριώνοντας το θέμα- τα ζητήματα της γλώσσας, της ιδεολογίας και των “σημείων”..

Όσο αφορά τους συγγραφείς, είναι γνωστό πως πρόκειται για δύο από τα γνωστότερα μέλη της “Ιστορικής ηγεσίας” των Ερυθρών Ταξιαρχών, ήδη σε ριζικά διαφορετική πορεία.

Ο μεν A. Franceschini βρίσκεται σήμερα “διαχωρισμένος” και ελεύθερος... ο δε R. Curcio — παρότι υποστηρίζει πως ο ιστορικός κύκλος της ένοπλης πάλης στην Ιταλία έχει κλείσει — αρνείται να αποκηρύξει το παρελθόν και να συνδιαλλάγει με το κράτος από τη θέση του κατηγορουμένου, ζητώντας γενική αμνηστεία και τονίζοντας πως οι όποιες “ευθύνες” είναι κυρίως πολιτικές και φυσικά συλλογικές...

Το βιβλίο — πάντα κατά τα λεγόμενα των συγγραφέων — αποτελεί προσπάθεια υπέρβασης του μηχανιστικού τριτοδιεθνιστικού μοντέλου (ή παραδείγματος) της Παραγωγής και της Επανάστασης.

Αυτή η υπέρβαση δεν γίνεται με τη γνωστή αντικατάσταση του homo oeconomicus από τον homo

linguisticus των Benjamin-Baudrillard.

Επίσης, δεν υιοθετείται το "Επικοινωνιακό μοντέλο" του Jurge Habermas, ούτε η εξτρεμιστικοποίηση (κατά τους συγγραφείς) των αναλυτικών κατηγοριών, αλλά κάτι πιο σύνθετο.

Ουσιαστικά πρόκειται για την "υιοθέτηση ενός μοντέλου ανάλυσης που να περιέχει εξαρχής ένα ορισμένο επίπεδο εννοιολογικής συνθετότητας, ανάλογο με την πραγματική συνθετότητα του αντικειμένου της". Μ' άλλα λόγια για μεταφορά του μαρξικού παραδείγματος στις συνθήκες της σύγχρονης ιμπεριαλιστικής Μητροπόλης..

Αποτελεί, αυτή η προσέγγιση "παραβίαση" του μαρξισμού;

Πιθανόν.

Αυτό πάντως δεν μας ανησυχεί καθόλου!

Γιατί βέβαια παραμένουμε μαρξιστές, χρησιμοποιούμε το μαρξισμό, ως κοσμοθεωρία και ως μέθοδο κατανόησης και αλλαγής του κόσμου, στο βαθμό που αυτός αποδικνεί τη χρησιμότητά του και όσο, κατά τη γνώμη μας, καμιά άλλη κοινωνική θεωρία σήμερα δεν μπορεί να τον υποκαταστήσει.

Μ' αυτή την έννοια θεωρούμε πως πρώτα έρχονται τα συμφέροντα και οι ανάγκες των ανταγωνιστικών υποκειμένων (ό,τι οδηγεί στην απελευθέρωση...) και κατόπιν η όποια συνέπεια με τη θεωρία.

Απλούστερα, πρώτα είμαστε κομμουνιστές και κατόπιν μαρξιστές...

Μακριά λοιπόν από εμάς κάθε σκέψη τελειότητας ή αυτάρκειας του μαρξισμού. Το αντίθετο. Πιστεύουμε στη διαρκή του επαλήθευση και διεύρυνση. Μ' αυτή λοιπόν την έννοια το κείμενο των Curocio-Franceschini είναι μια — ενδιαφέρουσα — ευκαιρία για συζήτηση και υπέρβαση κάποιων καθυστερήσεων.

Γ.Κ — Χ.Ν.

1. Η μητρόπολη ως καθολικό εργοστάσιο

Η πραγματική υπαγωγή της εργασίας στο κεφάλαιο δεν είναι κάποιο μεμονωμένο γεγονός που συνέβη μια για πάντα, αλλά μια ιστορική διαδικασία που «εκτείνεται και επαναλαμβάνεται σταθερά μέσα στον ίδιο τον τρόπο παραγωγής, στην παραγωγικότητα της εργασίας και τη σχέση ανάμεσα σε καπιταλιστές και εργάτες»⁽¹⁾.

Ξεκινά από την παραγωγή, το “εργοστάσιο”, όπου δημιουργεί «ένα ειδικό τεχνολογικά (και όχι μόνο τεχνολογικά) τρόπο παραγωγής, ο οποίος μεταλλάσσει την υπάρχουσα φύση της εργασιακής διαδικασίας, καθώς και τις επικρατούσες συνθήκες (μέσα στις οποίες αυτή πραγματοποιείται σ. τ. μ.)»⁽²⁾.

Κατόπιν εκτείνεται σ’ όλο το δίκτυο παραγωγής - διανομής - ανταλλαγής - κατανάλωσης, μέχρι που διαχέεται σ’ ολόκληρο τον οικονομικο-κοινωνικό σχηματισμό.

5

Ονομάζουμε καθολική πραγματική κυριαρχία τη φάση κατά την οποία το κεφάλαιο καταλαμβάνει, υποτάσσοντας στις ανάγκες του, και το τελευταίο διάκενο του κοινωνικού σχηματισμού. Εδώ πια δεν δημιουργεί απλά “έναν τρόπο παραγωγής *sui generis*”, αλλά “έναν κοινωνικό σχηματισμό *sui generis*”: την πληροφοριοποιημένη μητρόπολη.

Μητρόπολη λοιπόν, ως καθολική κοινωνική μορφή, ιστορικά καθορισμένη από το κεφάλαιο, στο στάδιο της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας του τελευταίου, μόριο του ιμπεριαλιστικού κοινωνικού σχηματισμού, ισόμορφη με τον τελευταίο και σε μια συνεχή διαδικασία επιταχυνόμενης επέκτασης - μετασχηματισμού.

Χαρακτηριστικό στοιχείο της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας είναι η νέα ποιότητα της σχέσης παραγωγή - κατανάλωση.

«*Η δημιουργία της απόλυτης υπεραξίας (τυπική κυριαρχία) έχει σαν προϋπόθεση τη συνεχή διεύρυνση του δικτύου της κυκλοφορίας. Επομένως, η τάση δημιουργίας της παγκόσμιας αγοράς ενυπάρχει στην ίδια την έννοια του κεφαλαίου. Το κεφάλαιο έχει την τάση να αντικαθιστά όλους τους*

προηγούμενους τρόπους παραγωγής, που στα μάτια του φαντάζον πρωτόγονοι, με την κεφαλαιοκρατική παραγωγή.

»Από την άλλη, η παραγωγή της σχετικής υπεραξίας (πραγματική κυριαρχία) απαιτεί την παραγωγή νέας κατανάλωσης: απαιτεί δηλαδή τη συνεχή διεύρυνση του δικτύου κατανάλωσης μέσα σ' αυτό της κυκλοφορίας, κατά τον ίδιο τρόπο με τον οποίο διευρύνονταν προηγουμένως το δίκτυο της παραγωγής. Αρχικά λοιπόν ποσοτική διεύρυνση της υπάρχουσας κατανάλωσης, στη συνέχεια δημιουργία νέων αναγκών με τη διάδοση των υπάρχοντων σε πιο πλατιά κλίμακα και, σ' ένα τρίτο στάδιο, δημιουργία νέων αναγκών και παραγωγή νέων αξιών χρήσης. Δημιουργία λοιπόν όλων των χαρακτηριστικών του κοινωνικού ατόμου ως ατόμου όσο το δυνατόν πλουσιότερου σε ανάγκες, επειδή πλούσιο σε ποιότητα και σχέσεις. Όλα αυτά αποτελούν τις απαραίτητες συνθήκες της παραγωγής με βάση το κεφάλαιο.»⁽³⁾

Στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας, το κεφάλαιο, έχοντας πια καταλάβει όλο το γεωγραφικό χώρο - δημιουργία της παγκόσμιας αγοράς -, για να μπορέσει να συνεχίσει να επεκτείνεται, επομένως για να διευρύνει παραπέρα την αγορά, πρέπει να επαναστατικοποιεί ασταμάτητα τη σφαίρα της κατανάλωσης.

Όπως η παραγωγή πριν, έτσι και η κατανάλωση τώρα υπόκειται σε συνεχείς διαδικασίες αναδιάρθρωσης, καθίσταται ενεργητικό στοιχείο, στενά και ανελαστικά συνδεδεμένο στη διαδικασία παραγωγής - αναπαραγωγής.

Στην πρώτη φάση της πραγματικής κυριαρχίας το κεφάλαιο υποτάσσει την εργασιακή οργάνωση στο εργοστάσιο και την κοινωνική εργατική δύναμη καθιστώντας τες ειδικούς προσδιορισμούς του, που στοχεύουν στην απόσπαση της σχετικής υπεραξίας. Τώρα, στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας, υποτάσσει όλα "τα χαρακτηριστικά του κοινωνικού ατόμου", παράγοντάς το πλέον σαν άνθρωπο του κεφαλαίου, λειτουργικοποιημένο στην πραγματοποίηση της σχετικής υπεραξίας.

Αυτό σημαίνει: ριζική ποιοτική αλλαγή, καπιταλιστική

επαναστατικοποίηση των αναγκών, των προτιμήσεων, των νοτροπιών, της ηθικής... με μια λέξη, της συνείδησης. Πρόκειται για παραγωγή μηχανισμών και εργαλείων απαραίτητων για τους σκοπούς του.

Γεννιέται έτσι ένας νέος κλάδος παραγωγής, το “εργοστάσιο της συνείδησης”, με τους σχετικούς λειτουργούς του: το εργοστάσιο μοντέλων κατανάλωσης, προσανατολισμένων στην πραγματοποίηση - αναπαραγωγή της σχετικής υπεραξίας, της κυρίαρχης κοινωνικής σχέσης.

Η παραγωγή δεν είναι πια μόνο παραγωγή για την κατανάλωση (με την έννοια ότι κάθε παραγωγή προϋποθέτει μια κατανάλωση): δηλαδή, δίπλα στην παραγωγή αντικειμένων-εμπορευμάτων υπάρχει η παραγωγή αναγκών, κατανάλωσης, συνείδησης, ιδεολογίας. Δίπλα στην παραγωγή σχετικής υπεραξίας υπάρχει η καπιταλιστικοποιημένη παραγωγή των συνθηκών πραγματοποίησής της.

Η παραγωγή των διαφόρων μορφών συνείδησης δεν μπορεί επομένως να θεωρηθεί σαν κάτι ξεχωριστό από την παραγωγή εμπορευμάτων, κάτι δευτερεύον σε σχέση μ’ αυτή.

“Παραγωγή εμπορευμάτων” και “παραγωγή ιδεολογικών συστημάτων” είναι πλέον, ουσιαστικά, πραγματικά και ορατά, δυο πόλοι, δυο πλευρές της ίδιας διαδικασίας: της εργασίας ως τελεολογικής δραστηριότητας. Παράγονται ταυτόχρονα και συνυπάρχουν στον ίδιο χωρόχρονο· για να αναπαραχθεί το κεφάλαιο πρέπει να αναπαραγάγει ταυτόχρονα και τις συνθήκες που το ορίζουν.

Και για να το πούμε σαν το γερο-Μάο, είναι το ένα που διαίρειται σε δύο, όχι τα δύο που ενώνονται σ’ ένα.

Σ’ αυτό το σημείο κάθε μηχανιστικός ντετερμινισμός, περισσότερο ή λιγότερο ραφιναρισμένος, αποκλείεται υποχρεωτικά. Αν στις προηγούμενες φάσεις της καπιταλιστικής ανάπτυξης, οι διάφορες μορφές συνείδησης παράγονταν κατά μια ορισμένη έννοια αυθόρμητα, φυσικά, σαν το παθητικό αποτέλεσμα της παραγωγής εμπορευμάτων, σήμερα είναι πια ένα συνειδητό, σκοπούμενο προϊόν του κεφαλαίου, ακριβώς όπως κάθε άλλο προϊόν. Αποτελούν πλέον συνειδήσεις διαποτισμέ-

νες με την κουλτούρα της κατανάλωσης, την ιδεολογία του εμπορεύματος και την παγκόσμια γλώσσα του κεφαλαίου, η οποία είναι συνειδητά προσανατολισμένη στην αναπαραγωγή του.

Επομένως, σήμερα, η ανάλυση, του κοινωνικού σχηματισμού, της πραγματικής κυριαρχίας, πρέπει απαραίτητα, αντικειμενικά, να λάβει υπόψη της σαν θεμελιώδη την έννοια της "παραγωγής με την πλατιά σημασία", μ' άλλα λόγια την ενότητα: "παραγωγή αντικειμένων-εμπορευμάτων / παραγωγή κατανάλωσης, αναγκών, συνείδησης.

Η μητρόπολη επομένως είναι το σημείο εκκίνησης της ανάλυσης, γιατί αποτελεί τον κοινωνικό χρωμοσωματικό πυρήνα, το χωρόχρονο μέσα στον οποίο παράγονται το εμπόρευμα και η ανάγκη του, η σχετική υπεραξία και οι συνθήκες πραγματοποίησής της.

Η μητρόπολη είναι καθολικό εργοστάσιο. Το "εργοστάσιο αντικειμένων-εμπορευμάτων" είναι απλά ένας κλάδος του, όπως κλάδος του είναι και το "εργοστάσιο ιδεολογίας".

Επομένως και η ταξική σύνθεση, το προλεταριάτο, πρέπει πια να προσδιορίζεται όχι μόνο σε σχέση με το "μερικό εργοστάσιο", αλλά σε σχέση με το "καθολικό εργοστάσιο", σε σχέση με τη μητρόπολη σ' όλη της τη συνθετότητα. Όχι μόνο σαν εργατική-δύναμη, εργασιακή ικανότητα, αλλά επίσης σαν συνειδητο-ποιημένος και ιδεολογικο-ποιημένος καταναλωτής.

Εδώ επομένως τινάζεται στον αέρα κάθε μηχανιστική διάκριση ανάμεσα στην εργατική δύναμη και στις μορφές συνείδησης που λαμβάνει: το προλεταριάτο στη μητρόπολη είναι ταυτόχρονα εργατική-δύναμη του κεφαλαίου και καταναλωτής συνείδησης του ίδιου, προγραμματισμένο και σκοπούμενο προϊόν του κεφαλαίου.

Κάθε περιοριστικός και μονόπλευρος τονισμός του ενός ή του άλλου πόλου, κάθε διαχωρισμός τους, περισσότερο ή λιγότερο αναδρομικός, οδηγεί αναπόφευκτα ή στους υφάλους του εργατιστικο-εργοστασιακού εμπειρισμού ή στα σύννεφα του ιδεαλιστικού υποκειμενισμού, εμποδίζοντας την κατανόηση της συνθετότητας των σημερινών κοινωνικών κινημάτων.

Η ανάλυση του μητροπολιτικού κοινωνικού σχηματισμού απαιτεί, πράγματι, ένα σύνθετο λογικό μοντέλο, που δεν θα περιέχει, πέρα από ένα ορισμένο όριο, απλουστεύσεις. Ας εξηγηθούμε καλύτερα μ' ένα παράδειγμα.

Για να αναλύσουμε τον "άνθρωπο", για να εντοπίσουμε τους νόμους της ανάπτυξής του δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το απλουστευτικό μοντέλο του "σκουληκιού". Και βέβαια σε τίποτε δεν θα ωφελούσε αν για να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες προσθέταμε σ' αυτό το μοντέλο κάθε φορά και "κάτι τί"... μια μύτη, δυο αυτιά κ.τλ. 'Ετσι, το μόνο που θα πετυχαίναμε θα 'ταν να δημιουργήσουμε ένα σκουλήκι "τραβεσί" !!!

Για να κατανοήσουμε τον άνθρωπο έχουμε ανάγκη ένα ποιοτικά διαφορετικό μοντέλο από αυτό του σκουληκιού. Το σημείο εκκίνησης της ανάλυσής μας πρέπει να βρίσκεται ήδη σ' ένα ορισμένο επίπεδο εννοιολογικής συνθετότητας, ανάλογο με την πραγματική συνθετότητα του αντικειμένου της. 'Ετσι λοιπόν, η σχηματοποίηση, τυπικό τριτοδιεθνιστικό χαρακτηριστικό του ιστορικού υλισμού, στο απλουστευτικό σχήμα "βάση - εποικοδόμημα" και, μέσα σ' αυτό, η ταύτιση της βάσης με τις παραγωγικές σχέσεις της παραγωγής αντικειμένων-εμπορευμάτων (τη λεγόμενη "υλική παραγωγή") - όσο και ο περιορισμός της ενότητας παραγωγή / κατανάλωση μόνο στον πρώτο όρο, όπως συμβαίνει στην αντίληψη περί "κρίσης" που έχει η Τρίτη Διεθνής, η οποία αποκλείει ολοκληρωτικά από το πεδίο της ανάλυσής της την αντίθεση παραγωγής / κατανάλωσης - δείχνει, μπρος στη συνθετότητα του καπιταλιστικού κοινωνικού σχηματισμού, τα όριά της καθώς και τη θεωρητική της γήραση.

Βέβαια, στις προηγούμενες φάσεις της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας, όταν το κεφάλαιο είχε ουσιαστικά υποτάξει μόνο την παραγωγή αντικειμένων, η ανάλυση την παραγωγικών σχέσεων μπορούσε να περιορίζεται στη μελέτη της υλικής παραγωγής.

Τονίζει ο Μαρξ στην "Ιστορία των οικονομικών θεωριών": « Όλες οι σφαίρες της υλικής παραγωγής είναι υποταγμένες (τυπικά ή πραγματικά) στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, έτσι λοιπόν η σφαίρα της υλικής παραγωγής στο σύνολο

λό της βρίσκεται μέσα στο χώρο της παραγωγικής εργασίας (της εργασίας που παράγει υπεραξία).

»Από την άλλη πλευρά, τα φαινόμενα που ανήκουν στο χώρο της μη-υλικής παραγωγής είναι τόσο ασήμαντα, σε σχέση με το σύνολο της παραγωγής, που είναι δυνατόν να αγνοηθούν συνολικά»(4).

Πι αυτό το λόγο στο "Κεφάλαιο" η έννοια του "εμπορεύματος" είναι σχεδόν ταυτόσημη μ' αυτή του "αντικειμένου". «Το εμπόρευμα είναι πριν από όλα ένα εξωτερικό αντικείμενο, ένα πράγμα που μέσω των χαρακτηριστικών του ικανοποιεί ανθρώπινες ανάγκες κάθε είδους»(5). Επομένως, το απλουστευτικό τριτοδιεθνιστικό μοντέλο μπορούσε να 'χει πρακτική αξία στην τσαρική Ρωσία της εποχής του Λένιν, όπου το κεφάλαιο, όντας στην αρχή της ανάπτυξής του, μόλις άρχιζε να καταλαμβάνει τη σφαίρα της υλικής παραγωγής, ενώ η "αγορά" ήταν ουσιαστικά προκαπιταλιστικού ακόμα τύπου· έτσι, παρ' όλη την περιοριστική αναγωγή της έννοιας του "καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής" στην έννοια "εργοστάσιο" και της έννοιας του "οικονομικο-κοινωνικού σχηματισμού" στο διώνυμο "εργαστάσιο - κράτος", στην πράξη δεν παραβιαζόταν υπερβολικά η πραγματικότητα.

Όμως, στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας, κατά την οποία και η "μη-υλική παραγωγή" είναι υποταγμένη στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής - αρκεί το παράδειγμα του εμπορεύματος - πληροφορία, ή η βιομηχανική παραγωγή soft ware-, οι έννοιες "παραγωγή," "εμπόρευμα", "εργοστάσιο" πρέπει υποχρεωτικά να συμπληρωθούν, να διευρυνθούν ποιοτικά.

Παρατέρα, θεωρώντας την παραγωγή του εμπορεύματος - ιδεολογία και τη στενή σχέση παραγωγής - κατανάλωσης, δεν είναι πια δυνατό να κατανοήσουμε πλήρως τις σχέσεις παραγωγής ανεξάρτητα από τις σχέσεις κυκλοφορίας - κατανάλωσης, ούτε την καπιταλιστική παραγωγή αντικειμένων ανεξάρτητα από την καπιταλιστική παραγωγή γλωσσών.

Οφείλουμε επομένως να προβούμε σε μια πρώτη υπέρβαση του εννοιολογικού μας ορίζοντα.

Η ανάλυση του μητροπολιτικού κοινωνικού σχηματισμού δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με τις απλουστευτικές κατηγορίες του “οικονομικού υλισμού” - εννοώντας μ’ αυτή τη λενινιστική έκφραση “την επιστήμη των κοινωνικών σχέσεων της υλικής παραγωγής” - στις οποίες κατόπιν να “προσθέσουμε” τις “μορφές” του κράτους και της ιδεολογίας, αλλά, απαιτεί, ευθύς εξαρχής, ένα σύνθετο, ενιαίο και διαρθρωμένο εννοιολογικό μοντέλο του ιστορικού υλισμού.

Πάνω σ’ αυτό το ζήτημα δεν θα επεκταθούμε περισσότερο έχοντας ήδη μιλήσει για αυτό στη δεύτερη παράγραφο του πρώτου κεφαλαίου (πρόκειται για το πρώτο μέρος του ίδιου βιβλίου σ.τ.μ).

Η νέα λοιπόν ποιότητα της σχέσης παραγωγή - κατανάλωση δεν εξηγείται ταυτίζοντας τους δυο όρους, αλλά υπερβαίνοντας κάθε ποιοτική τους διαφορά και κάθε αντίθεση τους. Όπως τονίζει ο Μαξ: *«παραγωγή, διανομή, κυκλοφορία, ανταλλαγή και κατανάλωση δεν είναι ταυτόσημες, όμως αντιπροσωπεύουν αρθρώσεις μιας ολότητας, διαφορετικότητες μιας ενότητας η παραγωγή κατέχει την ηγεμονία και από αυτή η διαδικασία εκκινεί εκ νέου»*⁽⁶⁾.

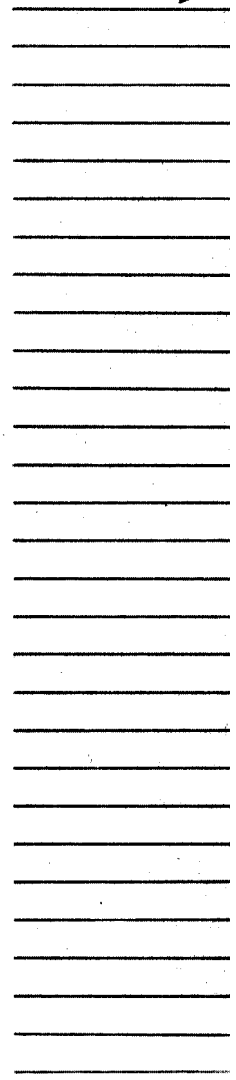
11

Το πράγμα θα ‘πρεπε να ‘ναι προφανές. Δίχως παραγωγή δεν μπορεί να υπάρξει κυκλοφορία - κατανάλωση, κι αυτό ισχύει σ’ οποιαδήποτε μορφή κοινωνίας.

Το να μιλήσει λοιπόν κανείς για την κυκλοφορία σαν “παραγωγική υπεραξία”, όπως έκαναν διάφοροι καθηγητές με κουκούλα σήμερα μετανιωμένοι πια (έμμεση αναφορά στον A. Negri και στον πασίγνωστο — στην Ιταλία — “ύμνο του” στην κουκούλα των νεαρών προλετάριαρων απαλλοτριωτών σ.τ.μ) είναι μια εξεζητημένη ιδέα αιόμη και στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας.

Όμως η “καπιταλιστική κυκλοφορία” στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας παρουσιάζει νέα χαρακτηριστικά.

Η παραγωγή του εμπορεύματος-ιδεολογία-πληροφόρηση είναι ουσιαστικά παραγωγή των συνθηκών κυκλοφορίας, κατανάλωσης των εμπορευμάτων- αντικειμένων. Παράδειγμα

η παραγωγή του εμπορεύματος διαφήμιση. Εδώ πρόκειται για μια ειδική (“μη-υλική”) παραγωγή εμπορεύματος, επομένως για παραγωγή υπεραξίας, η οποία κινείται στο εσωτερικό της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων - αντικειμένων.

Το νέο στοιχείο συνίσταται επομένως στο γεγονός ότι η παραγωγική εργασία διευρύνει το χώρο της, εισχωρώντας στη “μη-υλική παραγωγή”, όμως η παραγωγή, “υλική” ή “μη-υλική”, παραμένει πάντα αυτή που παράγει υπεραξία, ενώ η κυκλοφορία μένει πάντοτε η “κίνηση” του ήδη υπάρχοντος.

Παρατέρα, μέσα στην ενότητα παραγωγή εμπορευμάτων-αντικειμένων / παραγωγή του εμπορεύματος ιδεολογία, πληροφόρηση, η πρώτη, όντας το σημείο εκκίνησης της δεύτερης, κατέχει την ηγεμονία στο σύνολο της διαδικασίας. Πράγματι, δίχως την παραγωγή εμπορευμάτων-αντικειμένων, δεν μπορεί να υπάρξει ούτε κατά διάνοια παραγωγή των συνθηκών πραγματοποίησής της.

Ηγεμονία όμως εδώ δεν σημαίνει ολότητα: η παραγωγή των εμπορευμάτων- αντικειμένων, το “εργοστάσιο”, αποτελεί άρθρωση μιας πιο σύνθετης ολότητας, της μητρόπολης. Έτσι, ηγεμονία της παραγωγής εμπορευμάτων - αντικειμένων πάνω στην κυκλοφορία, κατανάλωση σημαίνει κεντρικότητα της εργασίας που δημιουργεί υπεραξία, μέσα στο σύνολο του μητροπολιτικού προλεταριάτου· όμως και σ’ αυτή την περίπτωση το πρώτο είναι ένα μόνο τμήμα του συν-όλου.

12

2. Η μητρόπολη ως τόπος καθολικού κοινωνικού ανταγωνισμού. Η γενική - ιστορική κρίση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.

Η νέα ποιότητα της σχέσης παραγωγή / κατανάλωση συνεπάγεται ότι, στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας, όχι μόνο ο εργάσιμος χρόνος είναι καπιταλιστικός χρόνος, αλλά ολόκληρη η κοινωνική ημέρα είναι χρόνος του κεφαλαίου.

Στην προηγούμενη φάση «ο εργάτης εργάζεται για να ζήσει, δεν υπολογίζει την εργασία σαν μέρος της ζωής του. Η

εργασία του είναι απλά ένα εμπόρευμα που τον έχει καταδικάσει στο ένα τρίτο του. Γι' αυτό το λόγο το προϊόν της δραστηριότητάς του δεν είναι ο σκοπός της δραστηριότητάς του. Η ζωή του ξαναρχίζει την στιγμή ακριβώς που σταματά αυτή η δραστηριότητα: στο τραπέζι, στο εστιατόριο, στο κρεβάτι»(7).

Αντίθετα, στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας δεν υπάρχει πια κανένα σημείο όπου ο εργάτης να μπορεί να ξαναρχίσει τη ζωή του, γιατί σε κάθε σημείο υπάρχει η ζωή του κεφαλαίου. Ο ανταγωνισμός επομένως προλεταριάτου αστών είναι πλέον, αντικειμενικά, καθολικός κοινωνικός ανταγωνισμός: όχι ενάντια σε μια ή μερικές πλευρές, αλλά ενάντια στο σύνολο του καπιταλιστικού κοινωνικού σχηματισμού. Είναι ανταγωνισμός πριν απ' όλα μέσα στην παραγωγή σχετικής υπεραξίας, όπου «η ανάπτυξη των κοινωνικών παραγωγικών δυνάμεων της εργασίας καθώς και οι συνθήκες αυτής της ανάπτυξης παίρνουν τη μορφή ενός έργου του κεφαλαίου και ο κάθε εργάτης βρίσκεται απέναντί τους σε μια σχέση όχι παθητική αλλά ανταγωνιστική»(8).

13

Εδώ, «με την ανάπτυξη των μηχανών, οι συνθήκες εργασίας, και από τεχνολογική σκοπιά, φαίνονται να κυριαρχούν την εργασία, ενώ ταυτόχρονα αφαιρούν από τον εργάτη κάθε δεξιότητα και γνώση, τον αντικαθιστούν, τον καταπιέζουν και τον καθιστούν περιττό»(9).

Στη συνέχεια είναι ανταγωνισμός μέσα στην κυκλοφορία - κατανάλωση, όπου απέναντι και ενάντια σ' έναν άνθρωπο "πλούσιο σε ανάγκες, ακριβώς επειδή είναι πλούσιος σε εσωτερικό κόσμο και σχέσεις", υψώνεται ένας ολόκληρος κόσμος εμπορευμάτων - αξιών χρήσης, τον οποίο, σαν προλετάριος δεν μπορεί παρά να τον γευτεί ελάχιστα, ακριβώς επειδή δεν διαθέτει τα "μέσα απόκτησής" του. Πράγματι, «οι ανάγκες μας και οι επιθυμίες μας προέρχονται από την κοινωνία, κι εμείς τις μετράμε επομένως στη βάση της κοινωνίας κι όχι στη βάση των υλικών μέσων (που διαθέτουμε) για να τις αποκτήσουμε»(10).

Είναι ανταγωνισμός ιδεολογικός, γιατί το κυρίαρχο ιδεολογικό σύστημα είναι μια σιδερένια μηχανή που παράγει τις συνθήκες πραγματοποίησης της σχετικής υπεραξίας, εκείνες

δηλαδή τις κοινωνικές σχέσεις οι οποίες αποτελούν για το προλεταριάτο "υποκειμενική μιζέρια, κατάσταση απογύμνωσης και εξάρτησης".

Είναι ανταγωνισμός αυξανόμενος κατά γεωμετρική πρόοδο, είναι απόλυτη εχθρότητα, είναι καθολικός κοινωνικός πόλεμος.

Πράγματι, αν από τη μια η πραγματική κυριαρχία είναι «να σύστημα διαρκούς επέκτασης και καθολικής διεύρυνσης διαφόρων τύπων εργασίας και παραγωγής, στο οποίο αντιστοιχεί ένα παράλληλο σύστημα διαρκώς μεγαλύτερο και πλουσιότερο σε ανάγκες»⁽¹¹⁾, από την άλλη αποτελεί αδήριτη αναγκαιότητα ο περιορισμός αυτού του σύνθετου και πολύμορφου κοινωνικού υλικού μέσ' τα όρια της σχετικής αξίας - υπεραξίας.

Στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας, ο ανταγωνισμός ανάμεσα στη χιονοστιβάδα της κρίσης του κοινωνικού σχηματισμού και τα όλο και πιο στενά περιθώρια της "ορθολογικότητας" της σχετικής υπεραξίας, ανάμεσα στο υπερσυσσωρευμένο κεφάλαιο και τη σπάνι υπεραξία, ανάμεσα στη διεύρυνση των κοινωνικών αναγκών και τη, σχετικά, μειούμενη δυνατότητα ικανοποίησής τους από την πλειοψηφία, δηλαδή το προλεταριάτο, γίνεται απόλυτος.

Καθολική πραγματική κυριαρχία επομένως σημαίνει επίσης γενική, ιστορική κρίση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, κρίση απόλυτης υπερπαραγωγής κεφαλαίων, εφόσον είναι κρίση απόλυτης υπερπαραγωγής κοινωνικών σχέσεων, γενική, καθολική, έκφραση της απολυτοποιημένης αντίθεσης ανάμεσα σε αξία χρήσης και ανταλλακτική αξία.

Σ' αυτό το σημείο είναι απαραίτητη μια διευκρίνηση: ο όρος "κρίση υπερπαραγωγής κεφαλαίων" είναι ένας από τους συχνότερα απαντούμενους όρους στη μαρξιστική θεωρία και, ίσως γι' αυτό, από τους πιο ακαθόριστους.

Για κάποιους "υπερπαραγωγή κεφαλαίου" σημαίνει υπερπαραγωγή εμπορευμάτων - αντικειμένων. Για άλλους υπερπαραγωγή χρήματος και για άλλους υπερπαραγωγή μηχανών, σταθερού κεφαλαίου, σε σχέση με τους ανθρώπους, εργα-

τική-δύναμη. Για τους πλέον έξυπνους, τέλος, σημαίνει και τα τρία αυτά πράγματα μαζί.

Όμως όλες αυτές οι θέσεις έχουν μια βασική αδυναμία: Ξεχνούν ότι «το κεφάλαιο δεν είναι ένα πράγμα, αλλά μια καθορισμένη κοινωνική σχέση της παραγωγής. Μια σχέση που εμφανίζεται σαν ένα πράγμα και που δίνει σ' αυτό το πράγμα έναν ειδικό κοινωνικό χαρακτήρα»⁽¹²⁾. Ξεχνούν επίσης ότι «αν εξετάσουμε την αστική κοινωνία, σε γενικές γραμμές, σαν το τελικό αποτέλεσμα της κοινωνικής διαδικασίας παραγωγής, εμφανίζεται πάντοτε η ίδια η κοινωνία, δηλαδή ο ίδιος ο άνθρωπος στις κοινωνικές του σχέσεις. Οτιδήποτε έχει μια ορισμένη μορφή, όπως το προϊόν κ.τλ., εμφανίζεται μόνο σαν μια στιγμή, μια εφήμερη στιγμή αυτής της κίνησης»⁽¹³⁾.

Δέσμιες επομένως του φετιχιστικού κόσμου των εμπορευμάτων, βλέπουν μόνο κίνηση "πραγμάτων" αντί για σχέσεις μεταξύ ανθρώπων, για "κοινωνικές σχέσεις", χάνοντας έτσι όλο τον πλούτο των σημασιών που εμπεριέχουν αυτές οι ίδιες οι οικονομικές κατηγορίες.

15

Ας δώσουμε μερικά παραδείγματα:

Το "ποσοστό υπεραξίας" δεν δείχνει μόνο τη σχέση ανάμεσα στον απλήρωτο και τον πληρωμένο εργασιμο χρόνο, αλλά μια πολύ πιο σύνθετη σχέση μεταξύ ανθρώπων: μια εκμεταλλευτική κι επομένως μια ανταγωνιστική σχέση. Έτσι, η αύξηση του ποσοστού υπεραξίας, με την ανάπτυξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, σημαίνει ταυτόχρονα αύξηση της εκμετάλλευσης και βαθιά όξυνση του ταξικού ανταγωνισμού. Κατά κάποιον τρόπο θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο απόλυτος ανταγωνισμός αντιστοιχεί σε μια ορισμένη τιμή του ποσοστού υπεραξίας!!

Η "οργανική σύνθεση", επίσης, δεν είναι απλά η σχέση ανάμεσα σε "μηχανές" και ανθρώπους, αλλά έκφραση της κυρίαρχης σχέσης της μηχανής - κεφάλαιο πάνω στον άνθρωπο εργατική-δύναμη. Η αύξησή της επομένως είναι αύξηση του δεσποτισμού μέσα σ' αυτή την κυρίαρχη σχέση.

Η "πτώση του ποσοστού κέρδους", λοιπόν, δεν είναι μόνο πτώση των κερδών των καπιταλιστών, αλλά και δείκτης

της πτώσης των δυνατοτήτων ανάπτυξης, επέκτασης του κοινωνικού σχηματισμού. Είναι το μέτρο του θανάτου του.

Τέλος, Η "μηδενική τάση της ανταλλακτικής αξίας", στην αντίθεση αξίας χρήσης και ανταλλακτικής αξίας, δεν σημαίνει απλουστευτικά "μηδενισμό του χρήματος", παραβλέποντας έτσι το γεγονός πως η ανταλλακτική αξία πριν από χρήμα είναι «η αφηρημένη σχέση της ατομικής ιδιοκτησίας με την ατομική ιδιοκτησία»⁽¹⁴⁾. Το αντίθετο, αυτή η δυναμική εκφράζει κάτι πολύ πιο βαθύ: αποτελεί τη μορφή της θεμελιώδους εκείνης σχέσης που δημιουργείται ανάμεσα στους ανθρώπους μέσα στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, ο οποίος καθώς εξελίσσεται του τείνει στην άρνησή του και στη δημιουργία των όρων της υπέρβασής του. Αυτό που εδώ μπαίνει σε κρίση δεν είναι απλά η "χρηματική σχέση", αλλά ολόκληρη η γκάμα των κοινωνικών σχέσεων των ανθρώπων. Αυτό που από την άλλη τείνει να αναδυθεί, να παραχθεί, είναι μια νέα συνθετότητα του κοινωνικού υλικού, νέες σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και των ανθρώπων με τα πράγματα.

Γι' αυτό ακριβώς μιλάμε για γενική - ιστορική κρίση.

Γενική κρίση, γιατί είναι κρίση ολόκληρου του κοινωνικού σχηματισμού.

Ιστορική κρίση, γιατί το κοινωνικό υλικό που παράγεται από τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής αγγίζει, στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας, τα "έσχατα όριά του": κάθε παραπέρα επέκτασή του είναι ταυτόχρονα διαδικασία έκρηξης / σύνθλιψη, μέγιστη διαφοροποίηση και αυτοκαταστροφική κατάρρευση.

Ο απόλυτος χαρακτήρας της αντίθεσης ανάμεσα στην κίνηση χιονοστιβάδας του κοινωνικού σχηματισμού και τα όλο και πιο στενά περιθώρια "ορθολογικότητας" της σχετικής υπεραξίας, επιβάλλει στο κεφάλαιο την ανάπτυξη στρατηγικών εξολόθρευσης / καταστροφής / ελέγχου του κοινωνικού υλικού, τις οποίες προσπαθεί να καταστήσει αντίρροπες δυνάμεις της κρίσης.

Στρατηγικές ποικιλόμορφες φυσικά, που δεν στοχεύουν μόνο στην καταστροφή του "οικονομικού υλικού", δηλαδή

στον περιορισμό της παραγωγικής βάσης (απολύσεις, υποαπασχόληση των εγκαταστάσεων, κλείσιμο εργοστασίων, καταστροφή εμπορευμάτων - αντικειμένων κ.τ.λ.), αλλά σε καταστροφές πολύ πιο βαθιές και εκτεταμένες των κοινωνικών σχέσεων, σ' όλους τους χώρους παραγωγής της ζωής και ειδικότερα -όπως θα δούμε σε λίγο- της παραγωγής ανταγωνιστικών σημείων και γλωσσών.

Στρατηγικές που εμπεριέχουν ειδικά συστήματα ελέγχου / κυριαρχίας και που καταλήγουν στην ανάπτυξη ενός ειδικού κλάδου στο εσωτερικό της παραγωγής του εμπορεύματος - πληροφόρηση: την παραγωγή του εμπορεύματος έλεγχος / κυριαρχία. Παράδειγμα η "κοινωνική κυβερνητική", η βιομηχανική παραγωγή "λογικών συστημάτων " για τον περιορισμό, έλεγχο των "κοινωνικών συνόλων".

Να λοιπόν το κεφάλαιο, που στη φάση της γενικής - ιστορικής κρίσης του, μην μπορώντας πια να "ελέξει" τη ζωή, αποφασίζει τη συνειδητή παραγωγή του θανάτου!!

17

Γι' αυτούς τους λόγους το επαναστατικό άλμα στον κομμουνισμό, με την πλατιά σημασία του όρου, σαν η απεριόριστη επέκταση της κοινωνικής συνθετότητας, μ' άλλα λόγια, σαν «η ελεύθερη ανάπτυξη του καθένα ως προϋπόθεση για την ελεύθερη ανάπτυξη όλων»⁽¹⁵⁾, είναι σήμερα όχι μόνο ιστορικά ώριμο και δυνατό, αλλά αναγκαίο, γιατί, όπως έχει ήδη πει ο Μαρξ, σε κάθε εποχή κοινωνικής κρίσης είναι πάντοτε σύμφυτη και η προοπτική της "κοινής καταστροφής των ανταγωνιζόμενων τάξεων".

Γενική - ιστορική κρίση σημαίνει τέλος κρίση του συνόλου των φετίχ, καταστροφή της "στοιχειωμένης πόλης", οικοδόμηση ενός κόσμου χωρίς φαντάσματα, γιατί δεν έχει πια ανάγκη από φαντάσματα.

Η καθολική πραγματική κυριαρχία μάς δείχνει λοιπόν στον ορίζοντα ένα νέο επίπεδο για το κοινωνικό υλικό, όπου τα πράγματα πλέον "εμφανιζόμενα έτσι όπως ακριβώς είναι, καθιστούν περιττή κάθε επιστήμη της κοινωνίας".

Κι έτσι σε λίγο θα μπορέσουμε να απελευθερωθούμε και από τον ιστορικό υλισμό και τις ραφινάτες αφαιρέσεις του.

Πέραν του καπιταλιστικού ορίζοντα θα 'χει κι αυτός, παζάρι φαντασμάτων στον καπιταλισμό, το τέλος που είχε η θεολογία, η κατεξοχήν επιστήμη της φεουδαρχίας.

3. Η μητρόπολη ως διαφανές κάτεργο

Η μητρόπολη είναι ένας ολοκληρωτικός θεσμός. Μάλ-
λον, είναι ο κατεξοχήν Ολοκληρωτικός Θεσμός. Επειδή αποτε-
λεί χώρο πραγματοποίησης της καθολικής πραγματικής
κυριαρχίας του κεφαλαίου, το πεδίο μέγιστης διαφοροποίησης
των κοινωνικών μέσων καταστολής και ελέγχου των αποκλινο-
ντων αντιθέσεων του.

Καταπίεση και μεσολάβηση για τις συνθλιπτικές διαδι-
κασίες απ' τη μια, έλεγχος και καταστολή για τις εκρηκτικές
από την άλλη.

Με τον όρο "κοινωνικά μέσα" εννοούμε γενικά όλους
εκείνους τους τεχνικούς μηχανισμούς -θεσμούς και κανόνες
των συλλογικών συμπεριφορών- που διαθέτει ένας δεδομένος
κοινωνικός σχηματισμός με σκοπό την διεύθυνση, τον έλεγχο
και τελικά την υποταγή των βασικών λειτουργιών της ζωής σε
κοινούς ή σε ψευδο-κοινούς σκοπούς. Πράγμα βέβαια εξαιρετι-
κά δύσκολο αφού, για παράδειγμα, η εργασία, όντας αντικείμε-
νο εκμετάλλευσης από μια τάξη, δεν είναι δυνατόν να θέλξει
τον εργάτη ούτε για το περιεχόμενό της, ούτε για τους τρόπους
που εκτελείται.

Κι αυτή η επιχείρηση γίνεται ακόμα πιο δύσκολη αφού
μέσα στη μητρόπολη ένας αμύθητος πλούτος υψώνεται μπρος
στα μάτια των προλεταρίων, σαν κόσμος εντελώς ξένος, που
τους εξουσιάζει και στον οποίο είναι υποταγμένοι, ενώ από την
άλλη μεριά, όλο και αυξάνει με την ίδια αναλογία η υποκειμενι-
κή μίζερια, οι μορφές αλλοτρίωσης, η απογύμνωση και η εξάρ-
τηση.

Είναι φανερό λοιπόν πως για τη μεγάλη μάζα των προ-
λεταρίων η υποταγή σ' αυτούς τους κανόνες δεν μπορεί να γίνει
θεληματικά και ευχαρίστως. Η εξαναγκαστική επιβολή τους
γίνεται έτσι απαραίτητη λειτουργία του κεφαλαίου, το οποίο

εξοπλίζεται γι' αυτό το σκοπό με μια σειρά ιδεολογικούς και πολιτικούς μηχανισμούς, διαφοροποιημένους και μοριακούς.

Μοριακούς: για να αγγίζουν τον κάθε προλετάριο σ' ολόκληρη την κοινωνική του ημέρα.

Διαφοροποιημένους: για να ασκούν την επιρροή τους σ' όλα τα επίπεδα αλλοτρίωσης των διαφόρων χώρων παραγωγής της ζωής.

Αυτή λοιπόν η πολύμορφη στρατηγική του κεφαλαίου συγκροτεί, στην ενότητά της, την εξωτερική μορφή της αστικής αξουσίας -Το "Μητροπολιτικό κράτος"-, όπως ακριβώς η ιεραρχική σκάλα των σχιζοειδών φετίχ αποτελεί την προσωποποίηση του, τη συνείδηση και τη θέλησή του.

Μια διευκρίνηση εδώ: "Μητροπολιτικό κράτος" είναι μια πιο γενική κατηγορία απ' αυτή του "ιμπεριαλιστικού κράτους των πολυεθνικών" (έννοια που χρησιμοποιήθηκε από τις Ε.Τ. σ.τ.μ.). Πράγματι, αυτή η τελευταία αποτελεί απλά μια συγκεκριμενοποίηση της πρώτης, ειδικότερα την "οικονομική της συγκεκριμενοποίηση", μια κατηγορία δηλαδή που αναφέρεται στη δομή των κεφαλαίων -μονοπωλιακό, πολυεθνικό- στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας⁽¹⁶⁾.

Η πληροφοριοποιημένη μητρόπολη, όντας ένα ολοκληρωτικό σύστημα, διαφοροποιημένο σε αλληλεξαρτώμενα υποσυστήματα και λειτουργικούς χώρους, στερημένους από κάθε δυνατότητα αυτόνομης απόφασης και αυτοδιάθεσης, μ' άλλα λόγια όντας ένα συντεχνιακό και συγκείμενο από ξεχωριστά τμήματα σύστημα, εμφανίζεται σαν ένα τεράστιο κάτεργο, καθόλου ομαλοποιημένο βέβαια, μέσα στο οποίο κάθε κοινωνικό σύνολο, κάθε άτομο, κινείται σε αυστηρά προκαθορισμένες από την εκτελεστική εξουσία πτέρυγες.

Ένα κάτεργο τελείως διαφανοποιημένο από τα τηλεματικά και πληροφοριακά δίκτυα που το κατασκοπεύουν ασταμάτητα.

Μέσα σ' αυτό το ολοκλήρωμα, ο μητροπολιτικός κοινωνικός χωρόχρονος αντικατοπτρίζεται στην οθόνη ενός απόλυτα προγραμματισμένου, αλλά με ασταθή ισορροπία, κόσμου, ενός κόσμου εξαναγκαζόμενου ασταμάτητα στην αδράνεια,

όπου το κάθε άτομο παλεύει μόνο του στο περιβλεπιστο κελί του -σαν το χρυσόψαρο στην κρυστάλλινη γυάλα του- μέσα σ' έναν αυστηρά προδιαγραμμένο κοινωνικό ρόλο.

Ένας κόσμος κανοναρχημένος από αναδρομικά και επιλεκτικά διατάγματα που σκοπεύουν στην εξουδετέρωση οποιουδήποτε ίχνους παρενόχλησης των προγραμμάτων του Εκτελεστικού. Ο έλεγχος κάθε φορέα (ατόμου) επομένως παραχωρείται σε ειδικούς θεσμούς οι οποίοι διαθέτουν γι' αυτό το σκοπό ειδικά δίκτυα και επωμίζονται κομβικές λειτουργίες στη γενική κίνηση αναπαραγωγής των τάξεων. Κατ' αυτό τον τρόπο οι μηχανισμοί εξεταστικής δεν παραβλέπουν την κοινωνική συνθετότητα, αλλά αντίθετα διαφοροποιούνται από φορέα σε φορέα, ανάλογα με την κοινωνική κατηγορία και την ομάδα στην οποία αυτός ανήκει.

Στην πληροφοριοποιημένη μητρόπολη το Εκτελεστικό του μητροπολιτικού κράτους προσαρμόζει διαρκώς την κυβερνητική εξουσία του (comando cibernetico) -την επιβολή δηλαδή και επαλήθευση της συμμόρφωσης στις προκαθορισμένες κατευθύνσεις και νόρμες- ακολουθώντας μια διπλή κατεύθυνση:

(α) προσπαθεί να επαναφέρει τον κοινωνικό σχηματισμό, ο οποίος εξαιτίας της συνθετότητάς του είναι ένα κατεξοχήν "αδια-νόητο σύστημα", σε αυστηρά "νοητά" όρια και επομένως να εντοπίσει και να ελέγξει έναν ελάχιστο αριθμό διαδικασιών μετασχηματισμού συμβατών με τη σταθερότητά του.

(β) προσπαθεί να ουδετεροποιήσει οποιαδήποτε πιθανή εναλλακτική, αλλά ανταγωνιστική, προοπτική, σε σχέση με τις προ-επιλεγμένες διαδικασίες.

Συμβαίνει όμως το εξής: όσο μειώνεται η συνθετότητα ενός συστήματος, τόσο αυξάνει η αναγκαιότητα του ελέγχου, μ' άλλα λόγια η αναγκαιότητα ενός συνόλου πρακτικών οι οποίες να τείνουν αποκλειστικά στη δημιουργία των επιθυμητών και προ-καθορισμένων κοινωνικών συμπεριφορών.

Γι' αυτό το σκοπό λοιπόν το Εκτελεστικό αναλαμβάνει το καθήκον της οργάνωσης της μονοπωλιακής και συγκεντρωτικής παραγωγής των γλωσσών του κοινωνικού ελέγχου - γλωσσών εξουσιο-δοτημένων, ιδεολογιών επίσημων, μνημών

αλλοτριωμένων, οραμάτων παραληρηματικών-, γλωσσών απαραίτητων στη μετάδοση των "δεσμευτικών αποφάσεων" που αυτό το ίδιο επεξεργάζεται για κάθε άτομο - εκτελεστικό όργανο.

Γλώσσες που παράγονται και διαδίδονται υπό την προστασία της εξουσίας, γλώσσες κατά κανόνα επαναληπτικές. Όπως λέει ο Barthes:

«Όλοι οι επίσημοι θεσμοί της γλώσσας είναι μηχανισμοί επανάληψης: το σχολείο, τα σπορ, η δημοσιότητα, το τραγούδι, η πληροφόρηση, επαναλαμβάνουν την ίδια δομή, την ίδια σημασία, συχνά, ακόμα και τις ίδιες λέξεις. εδώ, το στερεότυπο είναι ένα πολιτικό γεγονός, η κυρίαρχη μορφή της εξουσίας».

3.1 Για την παραληρηματική γλώσσα του κοινωνικού ελέγχου

21 Οι γλώσσες της εξουσίας είναι πριν από όλα γλώσσες αποπλάνησης, που υποχρεώνουν στην αγόρευση πριν την απαγόρευση, αλλά που επιβάλλονται με τη βία εκεί όπου η υπνωτική έκσταση δεν λειτουργεί και τα σημαίνοντα της κυριαρχίας δεν κατορθώνουν να καθηλώσουν τις κοινωνικές συμπεριφορές στα διάφορα προγράμματα αναπαραγωγής των αλλοτριωμένων κοινωνικών σχέσεων.

Όμως, ακόμα χειρότερα, πρόκειται για γλώσσες παρανοϊκές, που διαχυμένες σ' όλα τα δίκτυα της δεσποτικής Μαζικής Μεσο-λαβητικής Επικοινωνίας (Mass - Mediata comunicazione) κινούνται σαν βλήματα με στόχο τις διάφορες μορφές αυτόματης και αυθόρμητης συνειδησης των ατόμων που κατοικούν στη στοιχειωμένη πόλη, με σκοπό, μέσω αυτής της δολοφονικής επίθεσης, την καταστροφή κάθε συνειδητής μορφής, κάθε μη επίσημης, υπερβατικής (του συστήματος σ.τ.μ.), ανανεωτικής και εξεγερσιακής συμπεριφοράς.

Γλώσσες παραληρηματικές -θα λέγαμε- γιατί μεταφέρουν "αλλού", σε σχέση με τις αντιθέσεις που γεννιούνται στην παραγωγή της ζωής, γλώσσες που αυτονομούνται από την υλικότητα των πραγμάτων, των σωμάτων και των μεταξύ τους

πραγματικών σχέσεων, για να επιβάλλουν τα μονοδιάστατα σημαίνοντα της εξουσίας, τα οποία βρίσκονται σε απόλυτη απόκλιση από τη ζωή.

Μ' άλλα λόγια, ανάμεσα στη σημασιολογική (σημαίνων) και τη δηλωτική (σημαινόμενο) λειτουργία του σημείου διανοίγεται ένα ανυπέρβλητο βάραθρο, ένα χάσμα, και η πρώτη λειτουργία, αυτονομούμενη, παίρνει τη μορφή μιας ψευδαίσθησης, χάνει κάθε πραγματική σχέση με τη γλώσσα της πραγματικής ζωής, κι έτσι διαχωρίζεται τελείως από τη δεύτερη και συνεπώς από τον πραγματικό κόσμο των πραγμάτων⁽¹⁷⁾.

Οι γλώσσες του κοινωνικού ελέγχου φέρουν το εμφανές στίγμα της καταπίεσης, του βασανισμού, του θανάτου.

“Μιλούν” αυτόν που τις ομιλεί, μπλοκάροντας έτσι κάθε δυνατότητα επικοινωνίας. Πληροφορώντας παραμορφώνουν (informando deformano), υποκρινόμενες αποκαλύπτονται, εξουσιο-δοτώντας απαγορεύουν, γεννούν την ενοχή και σπέρνουν το φόβο. Αποτελούν τον κώδικα του κρύου θανάτου, τη γενετική του μνήμη.

Είναι γλώσσες του αφεντικού και του σκλάβου: τόσο αλαζονικές και εκφοβιστικές από τη μια, όσο δουλοπρεπείς, ενδοτικές και υποκριτικές από την άλλη.

Έχουν μια γεύση απωθητική, τη γεύση μιας αλλοτριωμένης, εχθρικής και αντιφατικής γνώσης. Τη γεύση της εξουσίας μιας τάξης που πεθαίνει και που δεν μπορεί να οδηγήσει σε μια άλλη γνώση, που δεν γνωρίζει το άρωμα της ζωής.

Το παρανοϊκό ντελίριο του Μεγάλου Φετίχ δεν βρίσκει καμιά σύνδεση με τη γλώσσα της ζωής. Υπάρχει σαν ένα χάσμα ανάμεσα σε δυο επίπεδα-σαν ένα ψυχρό εμπόδιο πάγου- που καθιστά αδύνατη την επικοινωνία τους. Είναι γλώσσες προσανατολισμένες στο παρελθόν και στην αέναη επανάληψη των εξουσιο-δοτημένων στερεοτύπων που δημιουργεί η αλλοτρίωση, η οποία διαποτίζει κάθε μορφή τους. Είναι γλώσσες αρσενικού γένους σε κάθε μοντελοποίηση του κόσμου και επιβάλλουν στο θηλυκό την ιεραρχία της υποταγής. Δεν γνωρίζουν το ουδέτερο, δεν προβλέπουν το μικτό.

Να λοιπόν που διωγμένη αλλού η ζωή, χαμένη η κοινω-

νία στην επι-κοινωνία -προσοχή: δεν είναι τυχαίο που οι λέξεις κοινό, κοινωνία, επικοινωνία έχουν την ίδια ρίζα- να λοιπόν, που η αλλοτριωμένη κοινωνική εμπειρία βουλιάζει στην έντυπη ή ηλεκτρονική διάσταση των βραδινών επαφών, επαφών αποξενωμένων, ψυχρών, προγραμματισμένων στην αυτόματη επανάληψη σχηματικών και "φυσιολογικών" συμπεριφορών, στην επανάληψη εντεταλμένων και συμβατών στερεοτύπων.

Σ' αυτό λοιπόν το παράλογο και ανυπόφορο πλαίσιο επικοινωνίας, όπου ο καθένας βρίσκεται μέσα σε μια παράδοση παγίδα -εδώ για να "μιλήσεις" πρέπει να αρνηθείς να επικοινωνήσεις, και για να "επικοινωνήσεις" πρέπει να αρνηθείς να μιλήσεις-, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι η παραγωγή των σημαιόντων της εξουσίας απωθείται και αντιπαλεύεται με την αντιπαράθεση νέων, αποκεντρωμένων παραγωγών. Παραγωγές μη εξουσιο-δοτημένες, παράνομες, αλλά στενά συνδεδεμένες με την παραγωγή της ζωής, που γι' αυτό το σκοπό απλώνουν και συγκροτούν ένα παράνομο και underground δίκτυο αντίστασης και αυτοάμυνας στην πληροφοριακή επιδρομή των παρανοϊκών ιδιωμάτων του κράτους. Δεν πρόκειται λοιπόν εδώ για "παθολογικές αντιδράσεις" σ' ένα "φυσιολογικό" γλωσσικό περιβάλλον, αλλά για ζωτικές αντιδράσεις σ' ένα "παθολογικό" και γι' αυτό σχίσο-γενές περιβάλλον.

Σ' αυτό το πλαίσιο, σ' αυτό το σύστημα, εργασία δημιουργίας συνείδησης και εργασία σημειολογικής, ιδεολογικής διαμόρφωσης οδεύουν προς μια αναπόφευκτη σύγκρουση.

Απ' τη στιγμή που εκλείπει κάθε δυνατότητα επικοινωνίας, αυτόματα αποσυντίθεται εκείνη η αμοιβαία σχέση, ο ουσιαστικός ισομορφισμός, πάνω στα οποία θεμελιωνόταν ο (κοινωνικός σ.τ.μ) διάλογος, η διαλεκτική των μερών με το όλο και του ατόμου με τον κοινωνικό χώρο, κι έτσι δημιουργείται το έδαφος για τις βέβαιες πια αποδιοργανώσεις και εξεγέρσεις, οι οποίες όμως -παρόλο που τα εξωτερικά χαρακτηριστικά τους δείχνουν το αντίθετο- διατηρούν πολύ έντονα τα στοιχεία μιας απεγνωσμένης αυτοσυντήρησης. Ψάχνουν με τη δική τους, προφορική και μη, γλώσσα για μια πραγματική επικοινωνία, για μια μη αποξενωτική δυνατότητα αναπαραγωγής της ζωής.

Μια σχιζο-διάχυση λοιπόν που αντιδρά σ' ένα απάνθρωπο πλαίσιο επικοινωνίας, η οποία αρνείται τους κοινωνικά αποδεκτούς κώδικες και που γι' αυτό ακολουθεί μια διαδρομή αβεβαιότητας και ασυνέχειας, ένας χώρος όπου όλες οι κοινωνικές διαδικασίες επιταχύνονται, αποκτούν βίαιο χαρακτήρα.

Όπου, η κατηγορία του "διαρκούς" καταλαμβάνεται από το εφήμερο και το καθ-ορισμένο χάνει τα όριά του.

Όπου, δημιουργούνται αβέβαιες, και ως προς την προοπτική τους και ως προς την εκτέλεσή τους, κινήσεις.

Όπου, φαίνεται να μην ενδιαφέρεται κανείς για το μέλλον και τα πάντα να επικαλύπτονται από το παρόν.

Όπου, η στοιχειωμένη πόλη συνθλίβεται και διαρρηγνύεται, ενώ από την άλλη ξεσπούν οι φωτιές της κάθαρσης -οι νύχτες των μολότωφ!!- μιας συλλογικής ταυτότητας που ψάχνει τον εαυτό της στους δρόμους⁽¹⁸⁾. Όπου δημιουργούνται, έτσι, ά-νομα διαλείμματα⁽¹⁹⁾.

Όπου, τα διάφορα παρανοϊκά ιδιώματα του Μεγάλου Φετίχ θρυμματίζονται, ανασκευάζονται και διαχέονται στην κουλτούρα του δρόμου, στο εργοστάσιο και τη φυλακή από τα διαλείποντα κύματα της κοινωνικής επανάστασης.

Όπου, τα ερείπια των σημαινόντων της εξουσίας οδηγούνται στα έσχατα όριά τους, στη μη έννοια, ξαναβρίσκοντας τη δυνατότητα μιας παράνομης πια σημασίας, κι έτσι ξαναρχίζουν να επικοινωνούν. Παραδόξως. Και σ' αυτό το σημείο στο οποίο η υπερβατική κοινότητα που τις θρυμματίσει, τις επανασυνθέτει και τις διαλύει μέσα τη γλώσσα στις ζωής, σ' αυτό λοιπόν και μόνο σ' αυτό οι σημασίες επανακτούν την ικανότητα της γνώσης.

Γνώση και άρωμα.

Όμως, αυτή ακριβώς την επανακωδικοποίηση θέλει με κάθε τρόπο να εμποδίσει το Ψυχρό Κτήνος.

Εδώ λοιπόν περνά κανείς τα σύνορα, πέρα από τα οποία όποιος τολμά να βαδίσει, όποιος τα καταστρέψει, ξεκόβει με άπειρες διαστάσεις, λογικές, συναισθήματα, γλώσσες- και καταλήγει "έξω από τα τείχη".

Κι εκεί ακριβώς βρίσκεται το πραγματικό οδόφραγμα που χωρίζει το χώρο της κοινωνικής επανάστασης από το χώρο των εχθρών της, ένα οδόφραγμα που συγκεντρώνει τους απομονωμένους μαχητές και τους διάχυτους σχιζο-μητροπολιτικούς σ' ένα κοινό χώρο επικοινωνίας, ανταγωνιστικό με τον άλλο, που παράγει την απελπισία τους και την εξέγερσή τους.

Εκεί, αυτός που ανακαλύπτοντας την ψεύτικη ταυτότητα της συνειδησής του "έχασε το εαυτό του", αυτός που αντιπαλεύοντας τον αλλοτριωμένο κοινωνικό ιστό κατέληξε στο βούρκο, αυτός που ανίκανος να διαμορφώσει κατάλληλες στρατηγικές εξόδου από την παγίδα που ζει, έφτιαξε με τα κομμάτια του εαυτού του ένα αδιαπέραστο τείχος, κλείνοντας μέσα εκεί το μαρτύριό του -εκεί, λέγαμε, αυτός μπορεί να βρει συντρόφους του δρόμου, που σαν κι αυτόν, δεν επιζητούν κάποια "επανάσταση" στη στεγνή ιεραρχία των "φυσιολογικών" κοινωνικών σχέσεων, αλλά την οριστική κατάργησή τους.

Εκεί σχεδιάζεται και οργανώνεται ο πολυμέτωπος πόλεμος ενάντια στο Ψυχρό Κτήνος και την παραληρηματική, παρανοϊκή επιδίωξή του να δημιουργήσει μια νέα δουλεία.

25

4. Ένα φάντασμα πλανιέται πάνω από τη Νέα Βαβυλωνία

Ο μύθος του Φραγκεστάιν δεν φαίνεται να σβήνει. Αντιθέτως, σήμερα φαίνεται να 'ναι η εποχή του θριάμβου του.

Πράγματι, από τούτο το μύθο φαίνεται να εμπνέονται όλες οι πληροφοριακές και διαφοροποιητικές στρατηγικές του Μεγάλου Φετίχ. Με μία μόνο σημαντική διαφορά: εδώ το Μεγάλο Φετίχ, το φάντασμα που διαχειρίζεται τα προγράμματα του φόβου, μ' άλλα λόγια τις απαγορεύσεις και τους αποκλεισμούς, τα "μάννα" και τα "ταμπού", βρίσκεται σήμερα μέσα σε κάθε ζωτικό κόμβο του κοινωνικού υλικού.

Σ' αυτό το θρίαμβο εξάλλου συντείνει η τεράστια επέκταση της Μαζικής Μεσολαβητικής Επικοινωνίας, η οποία έχει καταστεί «τόσο διεισδυτική στις ατομικές, πολιτικές, οικονομικές, ψυχολογικές, ηθικές και κοινωνικές συνέπειες

της ώστε να μην υπάρχει πλέον κανένας χώρος ανεπιθρέαστος, παρθένος, αμετάβλητος» (20)

Μ' αυτό δεν εννοούμε ότι "το μέσο είναι τό μήνυμα", γιατί από προλεταριακή σκοπιά και το μέσο και το μήνυμα είναι κοινωνικές σχέσεις, κι επομένως ο τεχνολογικός ντετερμινισμός του McLuhan εκφράζει την αστική αντίληψη, σύμφωνα με την οποία τα πράγματα εξουσιάζουν τους ανθρώπους και τα μέσα εξουσιάζουν τις σχέσεις.

Από την άλλη μεριά όμως πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι χώροι της ηλεκτρομαγνητικής πληροφόρησης και του Τύπου αποτελούν βασικές συνιστώσες της διαμόρφωσης του κοινωνικού υλικού, της μητροπολιτικής του διάστασης.

Παραπέρα αυτοί οι χώροι χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι ελέγχονται μονοπωλιακά από ολιγάριθμες μερίδες της ιμπεριαλιστικής αστικής τάξης, έχουν δηλαδή μια εσωτερική δομή εξαιρετικά πολωμένη και ταξική. Αυτός εξάλλου είναι και αναγκαίος όρος που καθιστά δυνατή τη συνολική δόμηση του χωρόχρονου της στοιχειωμένης πόλης με μια συστηματική, διάχυτη, πληθωριστική, μεγεθυντική και πολυ-μεσολαβημένη ακτινοβολία εξουσιο-δοτημένων μηνυμάτων και προγραμμάτων αυταρχικών συμπεριφορών. Αυτό προσφέρει τη δυνατότητα στην τεχνο-πολιτική διοικητική ελίτ να υπερκωδικοποιεί ολοκληρωτικά και δεσποτικά όλες τις γλώσσες, να οργανώνει την παραγωγή και την κυκλοφορία, να βομβαρδίζει αδιάκοπα και μονόδρομα με διαταγές, συναισθήματα, τελετουργίες, επιλεγμένες σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά ενός εκάστου φορέα (ατόμου) του συστήματος.

Δίχως βέβαια να παρασυρθούμε σε κάποιες υπερεκτιμήσεις εσχατολογικού χαρακτήρα πρέπει, παρ' όλα αυτά, να αναγνωρίσουμε πως η συγκρότηση της διαδικασίας κοινωνικής επικοινωνίας σ' ένα τεράστιο κύκλωμα hard core με κόκκινα λαμπάκια (μέσα στο οποίο επαναλαμβάνεται και σκηνοθετείται η καθημερινή εμπειρία, αφού προηγουμένως φιλτραριστέ κατάλληλα, αφού απονεκρωθεί και αναγεννηθεί σημειολογικά σαν υπνο-εργαλείο αλλοτριωτικής αποπλάνησης), προσφέρει τη δυνατότητα στο Ψυχρό Τέρας να αποκοιμίζει τις αυθόρμη-

τες συνειδήσεις εκατομμυρίων ανδρών, γυναικών, γέρον και παιδιών.

Και σ' αυτό ακριβώς συνίσταται η νέα μητροπολιτική δουλεία, η οποία κατά κάποιο τρόπο αποτελεί την κλασική μορφή δουλείας, την ολοκληρωμένη και ολοκληρωτική μορφή της.

Πράγματι, αυτή η σκλαβιά στοχεύει στον απόλυτο έλεγχο της προλεταριακής συνείδησης, στο βρυκολάκισμα κάθε γνώσης των προλετάρων, στη γενοκτονία της μνήμης τους.

Στο δουλοκτητικό τρόπο παραγωγής ο σκλάβος και η εργατική του δύναμη ανήκε φυσικά, σ' έναν (ατομικό) Κύριο παρ' όλα αυτά, όμως, διατηρούσε την γλώσσα του, τις αντιλήψεις του, τις συνήθειές του. Επρόκειτο δηλαδή για μια σκλαβιά του σώματος, για μια σχετική σκλαβιά.

Στις αρχές του καπιταλισμού ο "ελεύθερος εργαζόμενος", σαν εργατική-δύναμη, «δεν ανήκει σ' αυτόν ή τον άλλο καπιταλιστή, αλλά στην τάξη των καπιταλιστών και μέσα σ' αυτή την τάξη πρέπει να βρει τον αγοραστή του».(21).

27

Αυξάνει δηλαδή εδώ ο βαθμός ελευθερίας των σωμάτων, αλλά αρχίζει να διαφαίνεται η σκλαβιά της συνείδησης και μέσω αυτής ο απόλυτος έλεγχος και των σωμάτων.

Όμως, μόνο στη μητρόπολη (στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας) ολοκληρώνεται αυτή η διαδικασία και η σκλαβιά αναπαράγεται σ' ένα ποιοτικά ανώτερο επίπεδο, σαν απόλυτη κυριαρχία του κεφαλαίου πάνω σ' όλες τις μορφές συνείδησης, πάνω στη μνήμη και τα σώματα. Σαν συνειδητή πλέον και οργανωμένη παραγωγή συνείδησης.

Η πληροφοριακή κρισάρα του κοινωνικού ελέγχου κοσκινίζοντας τις κοινωνικές τάξεις φιλτράρει δύο κυρίως κοινωνικές φιγούρες: τα συμβιβασμένα φετίχ και τα επικίνδυνα διά-τομα (*fetici - combatibili, dividi - rischiosi*), για τα οποία θα μιλήσουμε αμέσως παρακάτω.

4.1 Τα συμβιβασμένα φετίχ

Όπως είδαμε ο προγραμματισμός της συνείδησης των

συμβιβασμένων φετίχ είναι η θεμελιώδης εργασία του αστικού σημειολογικο-ιδεολογικού σχηματισμού.

Το συμβιβασμένο φετίχ είναι πριν απ' όλα μια μορφή της συνείδησης, ή μάλλον η κατεξοχήν ασυνείδητη και αυτόματη μορφή της.

Κατά δεύτερο λόγο πρόκειται για ένα άτομο διαχωρισμένο, μ' άλλα λόγια για ένα δι-άτομο (άτομο το μη τεμνόμενο, άρα δι-άτομο το δια-χωρισμένο άτομο. σ.τ.μ.), φυλακισμένο στα ιδεολογικά κελιά των ιδεολογικών σημάτων της αστικής τάξης.

Δι-άτομο γιατί, έχοντας απωλέσει το νόημα της ζωής του κατά τη διάρκεια της αλλοτριωτικής παραγωγής του, στριφογυρίζει μεθυσμένο μέσ' την αμφισημία που το 'χει καταδικάσει και προγραμματίζει το κεφάλαιο: είναι έρμαιο των γλωσσών της εξουσίας, που το ονοματίζουν, το απο-δομούν και το "τελειώνουν" (finiscono, τέλος, σκοπός σ.τ.μ.) με σκοπό να χρησιμοποιήσουν τα νεκρά και αποδιαρθρωμένα κομμάτια του στην τεράστια αναπαραγωγική μηχανή της υπεραξίας και των κυρίαρχων κοινωνικών σχέσεων.

28

Εδώ, ο κάθε προλετάριος, καθώς γίνεται αναπαραγωγός εμπορευμάτων, δηλαδή αναπαραγωγός του εαυτού του ως εμπορεύματος, πραγματοποιεί ασυνείδητα ένα προκαθορισμένο γι' αυτόν πρόγραμμα.

'Ετσι, η "φυσιολογικότητά" του είναι το α-κοινωνικό δράμα της αυτόματης και ασυνείδητης εκτέλεσης ενός προγράμματος συντεταγμένου από το κεφάλαιο.

Το συμβιβασμένο φετίχ είναι εμπόρευμα δίχως συνείδηση του εαυτού του. Είναι η συνείδηση του κεφαλαίου εκείνη που δρα μέσω της δικής του έλλειψης συνείδησης. Μέσα στις διάφορες μορφές συνείδησης του συμβιβασμένου φετίχ αντανακλάται η εξωτερική όψη της πραγματικότητας, μ' άλλα λόγια ο φετιχιστικός χαρακτήρας του κόσμου, αποτέλεσμα του ειδικού κοινωνικού χαρακτήρα της εργασίας που παράγει εμπορεύματα.

Πράγματι, μέσα σ' αυτή τη μορφή συνείδησης οι κοινωνικές σχέσεις εσωτερικοποιούνται και αναπαρίστανται «όχι

σαν σχέσεις άμεσα κοινωνικές ανάμεσα σε ανθρώπους κατά την εργασία τους, αλλά αντίθετα σαν σχέσεις των πραγμάτων ανάμεσα στους ανθρώπους και κοινωνικές σχέσεις ανάμεσα στα πράγματα»(22).

Πραγματική λοιπόν κυριαρχία του κεφαλαίου στην ιμπεριαλιστική μητρόπολη σημαίνει επίσης: καθυστόταξη της ατομικής συνείδησης των προλετάριων σε κάθε κοινωνική σχέση, στα προγράμματα συμπεριφοράς της αστικής τάξης. Σημαίνει κατακερματισμό της αυθόρμητης συνείδησης σ' ένα πλήθος γλωσσών, που διαλύουν την ταυτότητα των ατόμων, ακόμα κι αυτές τις ίδιες τις δυνατότητες εσωτερικής επικοινωνίας.

«Το υποκείμενο στο βαθμό που ανήκει στη γλώσσα δεν είναι ένα αλλά πολλά, διαπερασμένο καθώς είναι από διάλογους που το υπερβαίνουν, από λέξεις που το ονοματίζουν, από απαντήσεις που, αν και δημιουργούνται από αυτό το ίδιο, κάποτε το ξαφνιάζουν (όπως στα όνειρα ή στις παραδρομές της γλώσσας) και για τις οποίες δεν είναι ολκληρωτικά υπεύθυνο. Επειδή η γλώσσα του ανήκει μερικά και προσωρινά, το υποκείμενο ζει το πρόβλημα της ταυτότητάς του σαν μια ασταμάτητη και διαρκώς τροποποιούμενη επιλογή»(23).

Αυτό εξάλλου δεν είναι παρά η αντιστροφή αυτού που συμβαίνει στο εκρηκτικό άτομο, το δι-άτομο, και που ο Μαξ ονόμασε "φανταστική κοινότητα", έτσι λοιπόν κι εδώ η "ψεύτικη συνείδηση του εαυτού του", όπως και η "φανταστική κοινότητα" δεν είναι άλλο παρά μια αλυσίδα. Μια αλυσίδα που πρέπει να σπάσει. Μια αλυσίδα που μπορούμε να σπάσουμε μόνο αν θέσουμε την κοινωνική πρακτική μας σε απόλυτα ανταγωνιστική σχέση με το σύνολο της αστικής κοινωνίας.

Γιατί, «η παραμόρφωση της συνείδησης καταστρέφεται μόνο μαζί με την καταστροφή εκείνων των κοινωνικών σχέσεων παραγωγής που τη γέννησαν, με το πέρασμα από την ταξική κοινωνία στον κομμουνισμό».

4.2 Τα επικίνδυνα δι-άτομα

Δι-άτομα υψηλού κινδύνου για το Μεγάλο Φετίχ είναι

όλα εκείνα τα υποκείμενα που η συμμόρφωσή τους με την υπάρχουσα τάξη των υπόλοιπων ομαλοποιημένων ατόμων θεωρείται μέτρια, αδύνατη ή έστω ασταθής.

Δι-άτομα θα λέγαμε εμείς, των οποίων οι αυθόρμητες, παράνομες και υπερβατικές συνειδήσεις, οι οποίες τροφοδοτούνται από την απάνθρωπη κατάσταση των υλικών συνθηκών ύπαρξης και επικοινωνίας, τείνουν να υπερβούν το Μεγάλο Εσωτερικό Λογοκριτή και να εξολοθρευτούν το Μεγάλο Ψεύτη.

Δι-άτομα σε κίνηση επομένως, που ήδη σκέφτονται να συντρίψουν το παγωμένο εμπόδιο, που ήδη αισθάνονται τη γοητεία, την έλξη και τη ζεστασιά του κοινωνικού εδάφους που ξεανοίγεται έξω από το τείχος, αλλά που όμως παραπαίουν ανάμεσα σε εξουσιο-δοτημένες και ανεπίσημες ιδεολογίες, ανάμεσα σε αναπαραγωγικά (του συστήματος, σ.τ.μ.) και εναλλακτικά προγράμματα.

Είναι θα 'λεγε κανείς οι πεζοπόροι της υπέρβασης του συστήματος, και καθώς βαθαίνει η κοινωνική κρίση αυξάνουν κι οι "πιθανότητες" να οργανώσουν την καθαριστική έκρηξη και να περάσουν ανεπίσημα πέρα από τον καθρέφτη.

30

Βέβαια για την ιδεολογία του ελέγχου επικίνδυνο δι-άτομο είναι, ήδη, συνώνυμο του "εν δυνάμει παρανοϊκού τρομοκράτη", του καταστροφέα του κοινωνικού υλικού, του ανθρώπου δηλαδή με αυξημένες πιθανότητες έκρηξης.

Να λοιπόν γιατί πρόκειται για άτομα καταδιωκόμενα, κατασκοπούμενα και παρακολουθούμενα, που το Μεγάλο Μάτι και το Μεγάλο Αυτί τα ακολουθεί με τη διακριτικότητα και την ακούραστη συστηματικότητα του υπολογιστή.

Φιγούρες τελικά που βρίσκονται στο κέντρο ενός έντονου σημειολογικού βομβαρδισμού, καθαρά εκφοβιστικού, με σκοπό την ενίσχυση της καταρρακωμένης επίσημης ιδεολογίας, στην οποία αυτά τα άτομα εξακολουθούν να αντιπαραθέτουν βίαιη αντίσταση.

Σε κάθε περίπτωση πάντως πρόκειται για φιγούρες σηματοδοτημένες!!

5. Ο έλεγχος της μνήμης: ή η ενεργητική λογοκρισία σαν πολεμική στρατηγική

Στην ιμπεριαλιστική μητρόπολη, όπου κυριαρχούν εντελώς “έκτατες” συνθήκες, η λογοκρισία δεν λειτουργεί σαν ανοιχτή και βίαιη “κοπή” του λόγου.

Εδώ γίνεται κάτι παραπάνω, κάτι χειρότερο από τη χοντροκομμένη καταστροφή των αγωνιστικών κειμένων ή ένα black-out, κάτι πιο περίπλοκο από την παλιά “ρίψη στην πυρά”. Πράγματι, καταρχήν πρόκειται για μια εργασία, πρόκειται για την παραχάραξη της ιστορικής εμπειρίας, την παραγωγή υποκατάστατων αναμνήσεων, τη δόλια κωδικοποίηση.

«Η λογοκρισία είναι μια δραστηριότητα, όχι η άρνηση μιας δραστηριότητας. Δεν είναι προσπάθεια “να μη γίνει κοινό” κάτι διαφορετικό από αυτό που συνήθως ονομάζουμε κοινο-ποιώ. Η λογοκρισία είναι τελικά παραγωγή γνώσης»⁽²⁴⁾. Μιας άλλης γνώσης, είναι η παραποίηση του γεγονότος, η μετατόπιση και η αντικατάστασή του!!

31

Στην ιμπεριαλιστική μητρόπολη μιλούν για το παραβατικό γεγονός, αλλά μόνο και μόνο για να το καταστήσουν στοιχείο νομιμοποίησης της εξουσίας να το εμφανίσουν σαν τέτοιο. Έτσι το γεγονός αποσιωπά το περιεχόμενό του και το μήνυμά του και “μιλά” μόνο για να δικαιολογήσει την καταστολή του.

Αυτή η στρατηγική ενεργητικής λογοκρισίας, στη θέση του παλιού “να μη μαθευτεί”, επιλέγει αυτό που πιθανά νομιμοποιεί το λογοκριτή και που τελικά λειτουργεί σαν επιβεβαίωση του δικαιώματος και της εξουσίας αυτού που την ασκεί⁽²⁵⁾.

Η λογοκρισία είναι κυρίως στρατηγική κοινωνικού ελέγχου, πολεμική στρατηγική. Η παραγωγή παραχαράξεων και ιδεολογικών σημάτων, τα οποία παραποιούν τα κοινωνικά γεγονότα, προτείνοντας μια ψεύτικη μοντελοποίησή τους, είναι κυριολεκτικά πολεμική παραγωγή, με τη σύγχρονη σημασία του όρου.

Οι ίδιοι οι τεχνικοί στην υπηρεσία του Μεγάλου Φετίχ το ομολογούν πλέον ανοιχτά: η παραποίηση της πληροφόρη-

σης, η διάδοση ψεύτικων ειδήσεων, εν ολίγοις η "πληροφοριακή τρομοκρατία" είναι η σύγχρονη μορφή της προληπτικής αντεπανάστασης, μια μορφή που το μητροπολιτικό αντάρτικο δεν είναι ακόμα σε θέση να αντιμετωπίσει.

Δίχως άλλο μπορούμε να μιλήσουμε για "σημειολογική αντεπανάσταση", για ταξικό πόλεμο, ο οποίος διεξάγεται και πραγματοποιείται στον ελάχιστο γνωστό μέχρι σήμερα χώρο των γλωσσικών ιδιωμάτων.

Ο κοινωνικός πόλεμος δεν περιορίζεται ασφαλώς σ' αυτή του την αντικειμενοποίηση, είναι όμως βέβαιο ότι εδώ δίνονται σκληρές και ουσιαστικές μάχες⁽²⁶⁾.

Πώς λοιπόν μπορούμε να αγνοήσουμε την υπόδειξη του Μάο, σύμφωνα με την οποία "για να ανατραπεί η πολιτική εξουσία είναι πάντοτε απαραίτητο -τόσο για τις επαναστατικές όσο και τις αντεπαναστατικές τάξεις- να κατακτηθεί ο έλεγχος της υπερδομής, της ιδεολογίας, και να προετοιμαστεί η κοινή γνώμη"; Πώς μπορούμε επίσης να θεωρήσουμε περιεργό το γεγονός ότι, μέσα στις υπάρχουσες ανταγωνιστικές κοινωνικές σχέσεις, που έφτασαν πλέον σε μια εξαιρετική ένταση και όξυνση, ακριβώς εξαιτίας της κρίσης του καπιταλιστικού κοινωνικού σχηματισμού, και αυτό το δίκτυο της κοινωνικής επικοινωνίας έχει με τη σειρά του μετατραπεί σε πεδίο μάχης;

Ως πεδίο διεκδίκησης, η ταξική μνήμη είναι πράγματι κάτι εξαιρετικά αποφασιστικό.

Καμιά έκπληξη λοιπόν αν μέσα στο δίκτυο της καθημερινής επικοινωνίας διεξάγεται ένας σκληρός σημειολογικός ανταρτοπόλεμος για τη μνήμη και την ταυτότητα.

Η ιμπεριαλιστική αστική τάξη εκδηλώνει την επιδρομή της με στρατηγικές ενεργητικής λογοκρισίας και παραποίησης, με σκοπό, μέσα από τη δηλητηρίαση και τη γενοκτονία της προλεταριακής μνήμης, να πετύχει τον προληπτικό έλεγχο των εν δυνάμει ανταγωνιστικών συμπεριφορών.

Μνήμη είναι η συσσώρευση προγραμματικών συμπεριφορών, ένα σύνολο απαγορεύσεων και οδηγιών που εκπαιδεύει τα μέλη του καπιταλιστικού σχηματισμού στην αναπαραγωγή ή το μετασχηματισμό του. Εφόσον λοιπόν η περασμένη εμπειρία

επιθεάζει τη μελλοντική, κι επομένως λειτουργεί σαν κώδικας αναπαραγωγής των δραστηριοτήτων που γεννούν οι υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις, είναι εύκολα αντιληπτό γιατί η διαδικασία μετατροπής της σε "συλλογική μνήμη" έχει τόσο μεγάλη σημασία για την άρχουσα τάξη. Φυσικά αυτή η τελευταία προσπαθεί να αναπαραγάγει μόνο εκείνες τις συμπεριφορές που, όντας προσανατολισμένες στο παρελθόν, δεν έρχονται σε αντίθεση με την επιδίωξή της να συντηρεί τις υπάρχουσες καπιταλιστικές κοινωνικές σχέσεις. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο καταπολεμά "και την ελάχιστη ουσιαστική αλλαγή της ποιότητας των κανόνων που η ίδια έχει διαμορφώσει", ενώ αντιλαμβάνεται το μέλλον σαν απλή προέκταση του παρόντος.

33 Η συλλογική μνήμη που η ιμπεριαλιστική αστική τάξη επιδιώκει να δημιουργήσει είναι τραγικά κενή μέλλοντος, υπάρχει μέσα στο χρόνο, αλλά οι μελλοντικές προγραμματικές συμπεριφορές που προβλέπει είναι καθηλωμένες στην ατέρμονη επανάληψη του παρόντος, της αμετάβλητης και αέναης ποιότητάς του. Αυτή λοιπόν η μνήμη αποτελεί για το προλεταριάτο μια σημειολογική αλυσίδα, που εμποδίζει την αυθόρμητη αναπαραγωγή εκείνων των πρακτικών, που γεννούν οι κοινωνικές σχέσεις, οι οποίες ορίζουν την εκμετάλλευσή του και την παρούσα δυστυχία του.

Είναι μνήμη του υπάρχοντος τρόπου παραγωγής κι όχι της επαναστατικής υπέρβασής του, η οποία έχει σημαία της το σύνθημα "το αδύνατο γι' αυτό το σύστημα είναι η δική μας δυνατότητα"!

Η δική μας δυνατότητα πάνω απ' όλα είναι η απελευθέρωση των μικρών διαβόλων.

Είναι μνήμη αποκεντρωμένη και παράδοξη, όχι απλά προσανατολισμένη στο μέλλον, αλλά μνήμη μελλοντικών γεγονότων.

Αν η σημειολογική αντεπανάσταση της ιμπεριαλιστικής αστικής τάξης χρησιμοποιεί σαν μέσα την απαγόρευση των αναμνήσεων, την καταστροφή της μνήμης και την παραχάραξή της, με σκοπό να ελέγξει τη συνείδηση και τις συμπεριφορές του μητροπολιτικού προλεταριάτου, αυτό το τελευταίο δεν μπορεί

παρά ν' αρχίσει σκληρό πόλεμο ενάντια στον αλλοτριωτικό και φετιχιστικό χαρακτήρα της τυποποιημένης μνήμης του, με σκοπό να δημιουργήσει συνειδητά κοινωνική συνείδηση της επαναστατικής του ταυτότητας. Πράγμα που σημαίνει να ελευθερώσουμε τους μικρούς διαβόλους που έχουν εγκλωβιστεί στις σημειολογικές αλυσίδες της αστικής τάξης. Ν' ανοίξουμε διάπλατα όλες τις πόρτες της κοινωνικής επικοινωνίας. Σημαίνει επίσης να κατακτήσουμε μια αυτόνομη και συλλογική συνείδηση της επαναστατικής παραβατικότητας, έτσι όπως αυτή εκδηλώθηκε μέχρι σήμερα από τα χιλιάδες κινήματα του μητροπολιτικού προλεταριάτου.

Ο πόλεμος ενάντια στο γραπτό και οπτικοακουστικό εργοστάσιο της μνήμης, ενάντια στις κοινωνικές σχέσεις αναπαραγωγής και κυκλοφορίας της για μια "άλλη μνήμη", είναι υπόθεση εξαιρετικά αποφασιστική.

Το αποτέλεσμα της κοινωνικής επανάστασης στην καρδιά των μητροπόλεων εξαρτάται από τη λύση και αυτού του ζητήματος.

"Άλλη μνήμη" σημαίνει παραγωγή νέων δυνατοτήτων, νέων νοημάτων και γεγονότων. Σημαίνει ότι θυμόμαστε για να μετασχηματίσουμε, κι όχι για να συντηρήσουμε. Θυμόμαστε για να επιταχύνουμε και να μαζικοποιήσουμε τη μετάβαση στον κομμουνισμό.

Μ' αυτή την έννοια αυτή η παραγωγή είναι παραγωγή κειμένων, μια παραγωγή όμως όχι αδιαφοροποίητη, αλλά προσαρμοσμένη στις τεχνικές και τις γλώσσες των εσωτερικών διαστρωματώσεων του μητροπολιτικού προλεταριάτου, σύμφωνα με τις ιδεολογικές αναφορές του και την υποκειμενικότητά του.

Αυτό εξηγεί γιατί η προλεταριακή μνήμη είναι απαραίτητα σύνθετη, με αντιφατικές αναφορές: είναι μνήμη μαρξιστικο-λενιστική, μνήμη εργατίστικη, μνήμη αναρχική κ.λπ. Κατόπιν, μέσα από αυτές τις κεντρικές αρτηρίες, ξεπηδούν διάχυτες ειδικές μνήμες, περισσότερο ή λιγότερο συγκεροτημένες, περισσότερο ή λιγότερο αποσπασματικές. Εν ολίγοις, αυτή η μνήμη δεν είναι "ενιαία", "συνεχής" ή "επίπεδη", αλλά τρέφεται και εξαπλώνεται μέσα από τις αντιθέσεις. Δεν είναι μια μνήμη

νεκροταφείο.

Αντίθετα από την επίσημη μνήμη της άρχουσας τάξης, που είναι "μνήμη αυτοαναπαράγόμενη", μουσειακή αναπαγωγή του παρελθόντος, τούτη η μνήμη δεν χτίζει ξόανα προς δόξαν και δικαίωσή της. Και σ' αυτό συνίσταται ο δημιουργικός χαρακτήρας της.

Όντας "μνήμη από το μέλλον" περιφρονεί την έλλειψη αντιθέσεων και δεν υποφέρει τις μεταφυσικές επιδιώξεις αυτών που θέλουν να την τυποποιήσουν σε μια χονδροειδή και αποκλειστική ορθοδοξία.

Επομένως λαθεύει όποιος, συνεπαρμένος από το πάθος της πολεμικής, αφορίζει τη μαρξιστικο-λενινιστική και αντάρτικη μνήμη κάποιων γεγονότων, κατηγορώντας την για κυνική και συνειδητή απαλλοτρίωση της "προλεταριακής μνήμης" στο βαθμό κομματικών στόχων.

35 Κομματική μνήμη δεν σημαίνει απαραίτητα έγκλημα ιδιοποίησης, αν και εξ ορισμού "κομματική μνήμη" σημαίνει μερική μνήμη. Η μάλλον, σημαίνει "μέρος της μνήμης", ένα "μέρος" το οποίο με κάποια σχετική αυτονομία μπαίνει στη διαδικασία σχηματισμού της συνολικής μνήμης της τάξης.

Λαθεύει, επίσης, όποιος υπερβάλλει μια γενικόλογη "κριτική μνήμη του προλεταριακού ανταγωνισμού", πιστεύοντας ότι «ξεκινώντας από τη σημερινή ταξική κατάσταση, από τις επιμέρους διαιρέσεις της νέας κοινωνικής συνθετότητας» είναι δυνατή «μια διαδικασία ανοικοδόμησης των διαφόρων ιστορικών φάσεων της μόνης και αποκλειστικά δυνατής ταξικής μνήμης, αυτής δηλαδή της εξέγερσης, της ανατροπής και των αγώνων»⁽²⁷⁾

Γιατί φυσικά αυτός ο ανταγωνισμός είναι στην πράξη τελείως διαφορετικός από την ιδεολογική αναπαράγωγή του, ενώ η ιδανικοποίησή του είναι ακριβώς ένας αστικός μύθος που στοχεύει στη συσκότιση και στη λογοκρισία των αντιφατικών ιστορικών και ιδεολογικών μορφών που αυτός (ο ανταγωνισμός) λαμβάνει.

Η αν-οικοδόμηση της μνήμης του μητροπολιτικού προλεταριάτου δεν μπορεί ν' αγνοήσει, ν' αποκλείσει καμιά από

τις διαφορετικές εκδοχές της "πολιτικής του μνήμης", όπως αυτή καθορίστηκε από τις ιστορικές του πρωτοπορίες (28). Αυτή η αλαζονική και απ' υψηλού υποτίμηση της αντιφατικής και σύνθετης διαδικασίας αν-οικοδόμησης της επαναστατικής ταυτότητας της τάξης χαρακτηρίζει όλες εκείνες τις "αγαθές ψυχές" που στο όνομα μιας ελκυστικής όσο και αντιιστορικής καθαρότητας κόβουν κεφάλια — σημειολογικά εννοείται — σε κάθε "σταλινικό" ή "εργατιστή", αρκεί να επιβάλουν τους επιάλληλους των ιδεολογικών τους φαντασμάτων.

Για όλα αυτά τα επαναστατικά χερουβίμ επαναλαμβάνουμε: η προλεταριακή και επαναστατική μνήμη δεν φοβάται τις αντιθέσεις, δεν ανέχεται τη σιωπή, δεν υποφέρει τις περιχαρακώσεις, δεν κατασκευάζει αναθέματα, αφορισμούς, αιρέσεις. Δεν φοβάται την πολλαπλότητα των γλωσσών ούτε την αντιφατική αναπαραγωγή τους, αλλά την απουσία των αντιθέσεων, το διωγμό τους.

Η αδυναμία δημιουργίας μιας αυθεντικής μνήμης, η οποία να σταθεροποιείται σημειολογικά σ' ένα σύνολο διαφοροποιημένων γλωσσών, είναι δείγμα της γενικότερης αδυναμίας και της αβέβαιης ανάπτυξης της επαναστατικής υποκειμενικότητας.

Αξίζει να αναρωτηθούμε: πώς είναι ποτέ δυνατό να δημιουργήσουμε καλή σχέση με το μέλλον όταν απορρίπτουμε την αυθεντική μνήμη του παρελθόντος;

Μια τάξη που δεν μπορεί να παραγάγει συνειδητά τη δική της αυτόνομη μνήμη, είναι καταδικασμένη να μείνει φυλακισμένη στα αστικά δεσμά. Αντίθετα παραγωγή ταξικής μνήμης σημαίνει εξέγερση, ιδεολογική πάλη, ρήξη. Σημαίνει οικοδόμηση μιας σχέσης με το παρελθόν η οποία να τείνει στον επαναστατικό μετασχηματισμό, στον κομμουνισμό.

Αυτή η παραγωγή, από τη μια είναι καταγραφή όλων των δυνατών γλωσσών, γραπτών, ακουστικών, οπτικοακουστικών, δίχως αποκλεισμούς ή λογοκρισίες, είναι καταγραφή όλων των ανταγωνιστικών κοινωνικών πρακτικών καθώς και των εσωτερικών τους αντιθέσεων.

Από την άλλη σημαίνει πως πρέπει να απελευθερώσουμε

τα μυστικά Αρχεία του κράτους, εισβάλλοντας στις σημειολογικές φυλακές των αστών, και να βοηθήσουμε στη δραπέτευση των φυλακισμένων κειμένων. Όμως, κύριο πρόβλημα παραμένει το να συμπαρασύρουμε τις μάζες σ' αυτή τη δραστηριότητα παραγωγής συνειδητών στρατηγικών, αυτόνομης μνήμης και επαναστατικών συμπεριφορών.

Η κοινωνική διάνοια του μητροπολιτικού προλεταριάτου σ' όλες της τις εκφάνσεις δεν μπορεί παρά να 'ναι εκείνος ο μαζικός και διάχυτος μηχανισμός που υπερασπίζεται, διαδίδει και δημιουργικά ανανεώνει την κληρονομιά των γλωσσών και των μέσων της γνώσης που έχει συσσωρεύσει η κοινωνική πρακτική αυτής της τάξης στα τόσα και τόσα χρόνια του ταξικού αγώνα.

Κι αυτό φυσικά είναι κάτι τελείως διαφορετικό από την αφελή διεκδίκηση ελεύθερης πρόσβασης στην αποκλειστική μνήμη ή στις Τράπεζες στοιχείων που μονοπωλεί η ιμπεριαλιστική αστική τάξη⁽²⁹⁾.

37 Το 'χουμε ήδη τονίσει: οι πληροφορίες δεν είναι καθόλου "ουδέτερες", καλές για όλες τις τάξεις. Ο ιδεολογικός επικαθορισμός που έχουν υποστεί, μαζί με το γεγονός ότι η κυρίαρχη κουλτούρα έχει ήδη από την αρχή κατορθώσει έναν "αποκλεισμό", καταδικάζοντας έτσι στο σκοτάδι όλες εκείνες τις πλευρές της ιστορικής εμπειρίας που στα μάτια της φάνταζαν σαν μη-πολιτισμός, καθιστούν απατηλή κάθε υπόθεση "προλεταριακής χρήσης" των αστικών πληροφοριών.

Όπως ακριβώς η ενσωματωμένη στο κεφάλαιο επιστήμη και οι τεχνολογικές της εφαρμογές στην εργασιακή διαδικασία, έτσι και οι συσσωρευμένες από την αστική τάξη "πληροφορίες" πρέπει να ανασκευαστούν στη διάρκεια της επαναστατικοποίησης των κοινωνικών σχέσεων που τις γέννησαν.

Η συλλογική μνήμη στον αστικό σημειολογικό ιδεολογικό σχηματισμό είναι μνήμη που δημιουργείται κάτω από τη σιδερένια κυριαρχία της κίνησης της υπεραξίας.

Η πληροφόρηση, η γνώση και η μνήμη της αστικής τάξης αποκρυσταλλώνουν μέσα τους το νόμο του σημερινού τρόπου παραγωγής, φέρουν μέσα τους το σχήμα της δικής του ορθολο-

γικότητας.

Από όλα αυτά πρέπει να απελευθερωθούμε, ακριβώς για να μπορέσουμε να καταστήσουμε την επικοινωνία ανάμεσα στους ανθρώπους και τη φύση, ανάμεσα στους ανθρώπους και τις μηχανές, ανάμεσα στις ίδιες τις μηχανές, μια επικοινωνία όσο γίνεται πιο γρήγορη και ολόπλευρη. Κι αυτή η προσπάθεια δεν μπορεί παρά να στηριχτεί πάνω σε μια νέα ορθολογικότητα που να ανταποκρίνεται στον ποιοτικά διαφορετικό κεντρικό στόχο αυτής της τάξης: την παραγωγή διαθέσιμου χρόνου.

Διαθέσιμο χρόνο, δηλαδή “χρόνο τεμπελιάς και ανωτέρων δραστηριοτήτων”, χρόνο για την ολοκληρωμένη και πολύπλευρη ανάπτυξη των κοινωνικών ανδρών γυναικών, του μετα-μητροπολιτικού κοινωνικού όντος.

Ένας άλλος μύθος αφορά τη λεγόμενη απελευθερωτική δύναμη των νέων τεχνολογιών. Ημαγωγοί και λείζερ αποκτούν εδώ μια ανατρεπτική δυνατότητα, η οποία μπορεί να εξουδετερώσει και να υποβαθμίσει τα ταξικά κινήματα.

«Πολύ σύντομα ο καθένας θα μπορεί να αποθηκεύσει πληροφορίες όπου θέλει, θα διαθέτει ένα υπερπροϊόν αυτόνομων δυνατοτήτων επεξεργασίας.»(30).

38

Για ποιο λόγο λοιπόν ν' αγωνιζόμαστε;

Η ιδεολογία της ουδετερότητας των παραγωγικών δυνάμεων και της παντοδυναμίας της γνώσης με τη μορφή του κεφαλαίου δίνει εδώ την ύστατη μάχη της.

Όμως, δεν είναι καθόλου “λογικό” ούτε πιθανό ότι «ο πολλαπλασιασμός των μηχανών επεξεργασίας πληροφοριών συμπεριλαμβάνει και θα συμπεριλάβει την κυκλοφορία των γνώσεων, όπως ακριβώς συνέβη με την ανάπτυξη των μέσων μεταφοράς (ατόμων) αρχικά και αυτή των ήχων και των εικόνων στη συνέχεια»(31).

Αντίθετα, το να ελπίζει κάποιος ότι μέσα στον καπιταλιστικό κοινωνικό σχηματισμό ενυπάρχει κάποια αυτόνομη απελευθερωτική δυνατότητα — που προσφέρεται από τις νέες τεχνολογίες — είναι παράλογο. Πράγματι, το εμπόρευμα πληροφορία, ενώ αποκτά όλο και πιο σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αξιοποίησής του κεφαλαίου, προοδευτικά τείνει να συγκε-

ντρωθεί στα χέρια ελάχιστων πολυεθνικών μονοπωλίων.

Οι νέες τεχνολογίες χειριζόμενες τις πληροφορίες το μόνο που αυξάνουν είναι την αστική κυριαρχία καθώς και τις τεχνικές δυνατότητες της κυρίαρχης τάξης να ελέγχει τις κοινωνικές συμπεριφορές και την αγορά.

Οι πληροφορίες που "ο καθένας μπορεί ν' αποθηκεύει" είναι από τη φύση τους προγραμματισμένες στην ελεγχόμενη, αναγκαστική και ταξική κυκλοφορία.

Και μόνο αυτές!

Δεν είναι δυνατό λοιπόν το μητροπολιτικό προλεταριάτο να περιμένει την απελευθέρωσή του από αυτές, αλλά από τον ταξικό πόλεμο για τον κομμουνισμό και μόνο από αυτόν!

6. Να λοιπόν που "εμφανίζεται ένας παράξενος στρατιώτης": το μητροπολιτικό προλεταριάτο

39 Οι ολοκληρωτικές επιδιώξεις του Μεγάλου Φετίχ είναι σηματοδεδυμένες από μια αξεπέραστη αντίφαση: όσο περισσότερο προχωρά στο σκοπό του, τόσο περισσότερο αυτός του διαφεύγει.

Πράγματι, η μέγιστη αλλοτρίωση όλων των κοινωνικών σχέσεων ισοδυναμεί με τη μέγιστη αποξένωση του προλεταριάτου, το οποίο έτσι αναγκάζεται παρά τη θέλησή του να αναπαράγει "heavy Metal" σενάρια, τα οποία συνοδεύουν τη σύντηξη του καπιταλιστικού σχηματισμού. Και βέβαια δεν λείπουν από τούτη τη σκηνή και οι διάφοροι "Ranxerox"⁽³²⁾, κι είναι φανερό γιατί. Οι προλετάριοι, σαν κατεξοχήν θύματα αυτής της διαδικασίας, βρίσκονται "σε σχέση εξέγερσης μ' αυτή, την αισθάνονται σαν διαδικασία εξανδραποδισμού".

Μέχρι εδώ βρισκόμαστε ακόμα στον Μαρξ. Όμως αυτοί οι ίδιοι, σαν εμπροσμάτια, είναι ολοκληρωτικά υποταγμένοι σ' αυτή. Έτσι, δουλεία και εξέγερση αποτελούν τους δυο αιρετούς πόλους της διά-ρηξης η οποία διαπερνά την τάξη και βυθίζεται στα βαθύτερα στρώματα της συνείδησης του καθένα.

Ταυτόχρονα, ο κάθε προλετάριος, μέσα στο αδυσώπητο δίκτυο των μητροπολιτικών κοινωνικών σχέσεων, ακριβώς

επειδή είναι θύμα και εμπόρευμα, παραμένει δια-μελισμένος, κατακερματισμένος, ακρωτηριασμένος, σφαγμένος, διασπαρμένος από αντιθετικές γλώσσες και τελετουργικοποιημένες συμπεριφορές που πολτοποιούν την αυθόρμητη ταυτότητά του, τη μνήμη του και τη φαντασία του. Με λίγα λόγια μετατρέπεται σε φυσιολογικό σχιζοειδές. Κι όχι μόνο πια μέσα στην εργασιακή διαδικασία πλέον, αλλά και σ' όλο τον υπόλοιπο χρόνο του, ο οποίος έχει πια ρουφηχτεί ολόκληρος από το κεφάλαιο, έχει σφραγιστεί κάθε μη καπιταλιστικός πόρος του.

Έτσι, μαζί με την επεκτατική κίνηση του κεφαλαίου, το οποίο πολώνει όλες τις αντιθέσεις οδηγώντας τες πέρα από τα όρια της ρήξης, παράλληλα, σχηματίζεται και σταθεροποιείται και η διαδικασία της διευρυμένης αναπαραγωγής της σχιζοφρένειας, σαν η τερατώδης μορφή αναγκαστικής ομαλότητας, η οποία αποτελεί τη σύγχρονη κοινωνική επιδημία των μητροπόλεων.

Φετίχ αλλά και εξεγερμένος, εμπόρευμα αλλά και καταστροφέας του εμπορεύματος, εν δυνάμει αυτόχειρας, αλλά και φονιάς - να λουπόν που "εμφανίζεται ένας νέος στρατιώτης" : ο σχιζομνησπολιτικός προλετάριος.

40

Στρατιώτης που εκρήγνυται στη μαζική βία και τις φωτιές είτε του νεοορκέζικου black out, είτε στο Βρίκτοπ ή τη Νάπολη, αλλά που παρ' όλα αυτά παραμένει δούλος της αγοράς.

Αφήνεται στην περιπέτεια του ένοπλου μετασχηματισμού των συνθηκών της ζωής του, αλλά στην πρώτη ευκαιρία αλλάζει σελίδα και "μετανιώνει".

Αγωνίζεται για την κλεμμένη ανθρωπιά του, όμως μετά από λίγο δεν θυμάται για τι ακριβώς πρόκειται.

Για να γίνει "για τον εαυτό του" πρέπει να δώσει λυσσώδεις μάχες και ενάντια στον εαυτό του, κι από αυτή του την αντίφαση (σχίσμα) δεν μπορεί να ξεφύγει παρά μόνο αν προσπαθήσει να επικοινωνήσει μ' όλες τις δυνατές γλώσσες των συνθηκών της ζωής του.

Όμως ούτε κι αυτό είναι εύκολο, γιατί κι αυτές οι ίδιες οι γλώσσες της υπερβατικής επικοινωνίας του, απ' τη μουσική

επένδυση ως τα μαλλιά του που υψώνονται προς την εξέγερση, ενδιαφέρουν εξίσου και το κεφάλαιο σαν πηγές κέρδους και σαν μέσα μιας πιθανής επαν-ενσωμάτωσης.

Βρισκόμαστε ήδη μπρος στην τελευταία τερατώδη ανακάλυψη της επιστήμης: τη χειραγώγηση της σχιζοφρένειας με σκοπό το κέρδος, την καταπίεση και τον έλεγχο.

“Σχίζο - σχίζο”, ουρλιάζει ο Joe Squillo σ’ ένα τραγούδι του που έγινε επιτυχία, κι ο July Rosso απαντά “εγώ διαχωρίζομαι (η λέξη αναφέρεται σ’ αυτούς που διαχωρίστηκαν από την ένοπλη πάλη και τις Ε.Τ. σ.τ.μ.) από μένα”.

Εντωμεταξύ η μηχανή του θεάματος, σαν ένας τεράστιος παραμορφωτικός καθρέφτης, συγκεντρώνει κέρδη επιστρέφοντας στους διάχυτους σχιζοειδείς τα ίδια τους τα σήματα αναγνώρισης.

41 Μ’ αυτή την επιχείρηση η μητρόπολη συμπληρώνει την εικόνα της σαν συγκεντρωτικού-αντιδραστικού ολοκληρώματος, που, για να ακυρώσει τον ανταγωνισμό που η ίδια παράγει, ενσωματώνει και υποκινεί ταυτόχρονα τα είδωλα της αποπλάνωσης και τα φαντάσματα του φόβου. Μηχανισμοί και φαντάσματα που επωμίζονται την κεντρική λειτουργία του νευρικού συστήματος της κυρίαρχης κουλτούρας και που καθιστούν πλέον την μητρόπολη ένα απέραντο κάτεργο-φρενοκομείο (τον κατεξοχήν ολοκληρωτικό θεσμό), του οποίου τα δαιδαλώδη τμήματα χωρίζονται σε ακτίνες υψίστης ασφαλείας, πτέρυγες παρατεταμένου ελέγχου, καθηλωτήρια για “τρελούς”, κλούβες συλλήψεων, εφεδρείες για εθελοντικούς μητροπολιτικούς σκλάβους, υπερεπιτηρούμενες ζώνες για τα παράφρονα φετίχ.

Από τον απόλυτο ως τον πιο συμβιβασμένο ανταγωνισμό ανάμεσα στα διαχωρισμένα δι-άτομα, καθένα τους είναι φυλακισμένο μέσα σε ειδικά σχήματα, κανόνες και απαγορεύσεις που η κάθε παράβασή τους συνεπάγεται και την αντίστοιχη ποινή. Έτσι συχνά μπρος στο φόβο να μετατραπούν σε κενά άτομα ή εθελοντές φετίχ, εσωτερικοποιούν το Ψυχρό Τέρας και παραμένουν υποτελείς! Να γιατί η λεγόμενη τρέλα στη μητρόπολη δεν είναι καθόλου μια ατομική αρρώστια, αλλά η φυσιολογική κοινωνική κατάσταση, ακριβώς γιατί αποτελεί τη

συμπυκνωμένη έκφραση ανάλογα με την κοινωνική τάξη, το στρώμα και την ομάδα που ανήκει ο καθένας της καπιταλιστικής μητροπολιτικής σχέσης.

Σαν κάτοικοι της μητρόπολης, όλοι μας κατά κάποιον τρόπο είμαστε κάτοικοι αυτού του κόσμου της τρέλας και του απόλυτου ανταγωνισμού ενάντια στο σύνολο των φετίχ και γι' αυτό το λόγο η αναγκαστική απομόνωση των λεγόμενων παρανοϊκών ή εγκληματιών μπορεί επιτέλους να εξηγηθεί τι ουσιαστικά είναι: μια πρακτική τρομοκράτησης που μας αφορά άμεσα. Εγκλειοντας τους τρελούς σε ιδρύματα από καουτσούκ και τους "μεγάλους εγκληματίες" σε τσιμεντένια ή ατσάλινα κλουβιά, η ιμπεριαλιστική αστική τάξη μεταδίδει ένα καθυσυχαστικό μήνυμα στα συμβιβασμένα φετίχ:

Καθίστε φρόνιμα, εσείς είστε φυσιολογικοί, συνεχίστε έτσι, μην ψάχνετε την υπέρβαση της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων!!

Η εγκλεισμένη στα μητροπολιτικά κάτεργα του φόβου μειοψηφία καθησυχάζει έτσι την πλειοψηφία που "ζει" δίπλα της, μ' άλλα λόγια χρησιμοποιείται έτσι ώστε να ενισχύει τα διάφορα προγράμματα των τελετουργικοποιημένων συμπεριφορών, την αναπαραγωγή των κοινωνικών εκείνων σχέσεων που η αστική τάξη προσπαθεί να εν-τυπώσει στη σκέψη και την αυθόρμητη συνείδηση των προλετάρων, μέχρι που να τους καταστήσει "εμφανώς φυσιολογούς".

Πρόκειται λοιπόν για ένα διεστραμμένο κύκλο, ο οποίος μπορεί να σπάσει μόνο με μια βίαιη και απελευθερωτική κίνηση, με μια συλλογική διαδικασία επαναστατικού κοινωνικού ανταρτοπόλεμου.

7. Η εκρηκτική βία ως απελευθερωτική επικοινωνία, ως κοινωνική θεραπεία από τη μητροπολιτική σχιζοφρένεια.

Ξαναπιάνοντας το ζήτημα της βίας, στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας του κεφαλαίου, πρέπει πριν απ' όλα να συγκεκριμενοποιήσουμε τρία πράγματα: (α) η βία αντι-

προσωπεύει το πιο οικείο και ιστορικά καθορισμένο χαρακτηριστικό των κοινωνικών σχέσεων, (β) στη σημερινή φάση, που το κοινωνικό υλικό βρίσκεται στη μορφή της μητρόπολης, δεν υπάρχει πλέον καμιά σχέση που να διαφεύγει από αυτό τον καθορισμό, (γ) έτσι, η βίαιη συμπεριφορά, η "επιθετικότητα", δεν έχει τις ρίζες της σε κάποιο γενετικό προγραμματισμό, όπως είναι της μόδας να λέγεται, μένοντας έτσι μόνο στα λόγια των μελετητών της ηθολογίας και της ανθρώπινης κοινωνιοβιολογίας⁽³³⁾.

Ο βιολογικός ντετερμινισμός, που ανάβει τα αίματα του Umberto Eco οδηγώντας τον να γράψει πως «τα άτομα αυτά (οι των Ερυθρών Ταξιαρχιών) έλκονται στο αίμα από σκοτεινές βιολογικές δυνάμεις»⁽³⁴⁾, αποτελεί υποπροϊόν της σκοτεινής διαπλοκής του μηχανιστικού υλισμού και της πληροφοριακής τρομοκρατίας, της οποίας ο εν λόγω κύριος θέλει να εμφανίζεται ως μεγάλος ειδικός.

43 Στην ουσία τέτοιου είδους αναλύσεις δεν αποτελούν παρά υποκουλτούρα της κρίσης, ιδεολογία της κυριαρχίας, γλώσσα του τρόμου, λίγο βέβαια πιο ενημερωμένη από αυτή του Pansa (ιταλός δημοσιογράφος σ.τ.μ.) που -αλίμονο!!- πιστεύει ακράδαντα πως "οι σκοτεινές δυνάμεις" πρέπει να αναζητηθούν στον ουρανό: στις αυλές του Εωσφόρου, του Σατανά, του Βεελζεβούλ!!!

Όμως, στη βία των ημερών μας δεν υπάρχει τίποτα το σκοτεινό, γιατί αυτή αποτελεί την άλλη όψη της φυσιολογικής εξέλιξης των καπιταλιστικών σχέσεων σ' αυτό το στάδιο.

Είναι με δυο λόγια το αποξενωμένο αποτέλεσμα της αλλοτρωτικής παραγωγής της ζωής!

Μ' άλλα λόγια, στην ιμπεριαλιστική μητρόπολη δεν υπάρχει χώρος που να μην είναι βίαιος. Κι αυτό γιατί ο θεαματικός και ο εξαγνιστικός, ο οικονομικός και ο οικογενειακός, ο πολιτικοστρατιωτικός και ο ιδεολογικός εξαναγκασμός του κεφαλαίου, για να μπορέσει να προωθήσει τους αλλοτρωτικούς του στόχους, εκδηλώνεται πλέον ανεξάρτητα σ' όλες τις κοινωνικές σχέσεις.

Μητρόπολη σημαίνει βία: βία αυτοκαταστροφική, συν-

θλιπτική και βία επαναστατική, εκρηκτική.

Βία που βέβαια έχει ταξικό χαρακτήρα και ξεφορτώνεται στα μονοπάτια που διαγράφουν οι ταξικές ανάγκες.

Βία των φετίχ, αλλά και βία ενάντια στα φετίχ. Των φετίχ ενάντια στη ζωή, αλλά και ενάντια στα φετίχ, για τη ζωή.

Υπάρχουν βέβαια κι αυτοί που αρνούνται να καταλάβουν, όμως η κυριαρχία του κεφαλαίου, στην ιδανική και ολοκληρωμένη μορφή της κυριαρχίας του, πάνω στο σύνολο και σε καθεμιά κοινωνική σχέση, σημαίνει την ολική καταστροφή κάθε μορφής ανθρώπινης ζωής. Απ' την άλλη πλευρά όμως αυτή η ιδανική μορφή συναντά τη μόνιμη ακύρωσή της απ' το ταυτόχρονο βάθεμα όλων των αντιθέσεων. Παρ' όλα αυτά όμως αυτό το οριακό σημείο, αυτό το αναπόφευκτο αποτέλεσμα της συνθλιπτικής διαδικασίας, που θα σήμαινε το τέλος του κοινωνικού σχηματισμού, δεν ολοκληρώνεται ποτέ.

Μέσα σ' αυτόν λοιπόν τον αντιθετικό και ολοένα πιο βίαιο χωρόχρονο η δυνατότητα επαναστατικού μετασχηματισμού των κοινωνικών σχέσεων καθίσταται αναγκαιότητα όλου του κοινωνικού υλικού.

Πρόκειται για μια διαδικασία που διαπερνείται κάθετα, οριζόντια και σε κάθε σημείο της από βίαιους ανταγωνισμούς. Μια διαδικασία ασυνεχή που σε κάθε σημείο της διαλύει κάθε προοπτική οδηγώντας είτε στις ρουφιχτρες της σύνθλιψης και του κατακερματισμού, είτε στα μέτωπα των ξαφνικών εκρήξεων.

Σύνθλιψη: δηλαδή, αυτοκαταστροφική κατάρρευση (του ατόμου) που καταναλώνεται "αλλού" (δράση ενάντια στον εαυτό του σ.τ.μ.).

Εκρηξη: δηλαδή, επέκταση της κοινωνικής συνθετότητας, εξακοντισμός στο ζωντανό βασίλειο της δημιουργικής παραγωγής ζωής.

Κοινωνική κρίση στη στοιχειωμένη πόλη σημαίνει ακριβώς αυτό: τον κοινωνικό περίγυρο που παράγει η καθημερινή εμπειρία του συνθλιπτικού ή/και εκρηκτικού κοινωνικού υλικού· στην κινούμενη σκηνή των υποκειμένων που τείνουν να καταστρέψουν την κυρίαρχη κοινωνική σχέση, την ανταλλακτι-

κή σχέση κι επομένως όλες τις αλλοτριωμένες κοινωνικές σχέσεις του κοινωνικού τους κατακεραματισμού, της αναπόφευκτης ανάδυσης πιο σύνθετων κοινωνικών σχέσεων μετά από κάθε κοινωνική αντίθεση.

Η σύνθλιψη της ανταλλακτικής αξίας, η οποία είναι σύνθλιψη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής της ζωής, υποχρεώνει, πράγματι, τους προλετάριους να δημιουργήσουν μια "άλλη" παραγωγή ζωής, μια νέα σχέση τόσο μεταξύ τους, όσο και με τα πράγματα.

Τα διάφορα τμήματα του εργοστασίου της Mirafiori κατά τη διάρκεια των αγώνων του '79-'80 ήταν κάτι "διαφορετικό" από εργοστάσιο αυτοκινήτων: ήταν πυρήνες προλεταριακής οργάνωσης και συνεργασίας, "λαϊκά εστιατόρια", δισκοθήκες, γήπεδα, κατνιστήρια.

45

Να λοιπόν τα σπέρματα του μέλλοντος στις εικόνες του παρόντος, τα οποία δεν αποτελούν — όπως είπαμε — αποκλειστικότητα των ιδεολογικών αναπαραστάσεων και των πολιτικών προγραμματισμών. Το αντίθετο, το μέλλον υπάρχει κι εκδηλώνεται στη διάρκεια της επαναστατικής διαδικασίας, παίρνοντας τις πιο ανέλπιστες και αναπάντεχες μορφές... Δεν έχει καμιά σημασία που σ' αυτή τη φάση αλλαγής μολύνονται από τον αναπόφευκτο συγχρωτισμό τους με σημερινές φθίνουσες κοινωνικές σχέσεις. Γιατί τελικά η ανώτερη συνθετότητά τους επιβάλλεται στον αγώνα κατά της εξουσίας.

Όμως, από την άλλη, κοινωνική κρίση σημαίνει πένθιμη και σκληρή αντίσταση της νεκρής πια τάξης που όμως βρισκείται ανάμεσά μας. Στη στοιχειωμένη πόλη τα νεκρότροπα φετίχ αναζητούν συλλογικά το θάνατο, τον δέχονται και τον δίνουν αδιάφορα.

Είτε πρόκειται για την καθημερινή κατανάλωση των "τακτικών" μικροβιαιοτήτων στον τακτικό κόσμο της οικογένειας, του σχολείου, του εργοστασίου, του γραφείου. Είτε για τη μαζική χρήση ψυχοφαρμάκων ή ηρωίνης...

Είτε ο θάνατος είναι ροή, είτε προσαγωγή και βασανισμός στην Ασφάλεια — λίγο ενδιαφέρει.

Γιατί αυτό που καθορίζει, που εμπνέει τα πάντα είναι η

αυτοκαταστροφική, η συνθλιπτική τάση του κεφαλαίου. Επομένως, η καταστροφή όλων των φετιχ στις κοινωνικές μας σχέσεις είναι — στις συνθήκες της μητρόπολης — όρος ζωής. Είναι κοινωνική θεραπεία, η μόνη δυνατή στις σχιζο-μητροπολιτικές συνθήκες. Εδώ η εξάσκηση συνειδητής εκρηκτικής βίας γίνεται μια απόλυτη αναγκαιότητα! Γιατί ούτε η απλή επιβίωση δεν διασφαλίζεται δίχως την πρακτική της επαναστατικής βίας, κι ούτε βέβαια είναι νοητή καμιά διαδικασία κοινωνικής απελευθέρωσης της κατακερματισμένης ατομικής συνείδησης. Η άσκηση βίας ενάντια στα νεκρότροπα μητροπολιτικά φετιχ του κεφαλαίου είναι η πιο υψηλή, η πιο συνειδητή έκφραση του ελάχιστου δυνατού ανθρωπισμού στη μητρόπολη. Γιατί ακριβώς μέσα από αυτή την κοινωνική πρακτική το προλεταριάτο — απαλλοτριώνοντας τη ζωική παραγωγική διαδικασία — οικοδομεί τη γνώση του και τη μνήμη του, με άλλα λόγια την κοινωνική του εξουσία και την ταυτότητά του.

8. Από την εκρηκτική βία του σχιζο-μητροπολιτικού προλεταριάτου στον κοινωνικό πόλεμο ως συνειδητή στρατηγική απελευθέρωσης.

46

Ο απόλυτος χαρακτήρας του ανταγωνισμού στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας μάς υποχρεώνει να επαναπροσδιορίσουμε την διαλεκτική σχέση ανάμεσα σε “πολιτική” -τέχνη της διαμεσολάβησης των αντιθέσεων- και “πόλεμο” -δηλαδή άρνησή τους, εξολόθρευσή τους.

Στη φάση της τυπικής κυριαρχίας αυτή η διαλεκτική σχέση εκφραζόταν από τη γνωστή θέση του Clausewitz ότι “ο πόλεμος είναι η συνέχεια της πολιτικής με άλλα μέσα”.

Μ’ άλλα λόγια εδώ ο πόλεμος είναι ένα μέσο της πολιτικής, μια μεσολαβητική λειτουργία, ένα μεταβατικό στάδιο ανάμεσα σε δυο “σχετικούς εχθρούς”. Εδώ η μεσολάβηση επικρατεί της εξολόθρευσης.

Πράγματι, όταν ο Clausewitz διατύπωσε αυτή την αρχή είχε υπόψη του τις συγκρούσεις ανάμεσα σε κράτη, σε τελευταία ανάλυση δηλαδή ανάμεσα σε τμήματα της ίδιας τάξης.

Με τον Λένιν ο πόλεμος ανάμεσα σε κράτη δίνει τη θέση του στον "εσωτερικό" πόλεμο μεταξύ κομμάτων. Παρ' όλα αυτά όμως η αρχή που διατύπωσε ο Πρώσος στρατηγός δεν υφίσταται σημαντικές αλλαγές. Και για τον Λένιν δηλαδή ο πόλεμος είναι μια περιορισμένη, μεταβατική φάση, ενώ η "εξέγερση" όπως και ο παρτιζάνικος αγώνας έχουν χαρακτήρα εξαιρετικό. Δεν είναι τυχαίο ότι τα γραφτά του της περιόδου 1902/1906 μιλούν για τον παρτιζάνικο αγώνα σαν μια "μορφή αγώνα".

Βέβαια με τον Λένιν αρχίζει να διαμορφώνεται πρώτη φορά η έννοια του πολέμου ως "απόλυτης εχθρότητας", τη στιγμή που οι μέχρι τότε πόλεμοι, μεταξύ κρατών, γίνονταν στη βάση συγκεκριμένων κανόνων που δέχονταν και οι δυο εμπόλεμοι. Εντούτοις η "απόλυτη εχθρότητα", δεδομένης της σχετικής ανάπτυξης του κεφάλαιου, δεν ισχύει ολοκληρωτικά. Είναι αλήθεια άλλωστε πως η Οκτωβριανή Επανάσταση περιέχει μια αμφισημία ανάμεσα σε περιεχόμενο και μορφή: αστικό-δημοκρατικό το πρώτο, προλεταριακή η δεύτερη.

47

Με τον Μάο, τέλος, ο πόλεμος χάνει οριστικά τον εξαιρετικό και μεταβατικό χαρακτήρα του για να γίνει "μακράς διαρκείας", σταθερό και μόνιμο χαρακτηριστικό της πολιτικής.

Όμως, ακόμα και εδώ δεν συντελείται το ποιοτικό άλμα, το πέρασμα στην απόλυτη μορφή του.

Αντίθετα, στην ιμπεριαλιστική μητρόπολη, ο καθολικός και απόλυτος χαρακτήρας των αντιθέσεων μεταξύ των τάξεων ανατρέπει τους όρους της διαλεκτικής σχέσης πολιτικής-πολέμου: εδώ ο πόλεμος είναι ο κυρίαρχος πόλος, ενώ η πολιτική γίνεται δευτερεύουσα.

Η εξολόθρευση, η άρνηση των αντιθέσεων γίνεται κυρίαρχη και η μεσολάβηση εμφανίζεται πλέον σαν κάτι ευκαιριακό και μεταβατικό.

Η ταξική σύγκρουση εδώ, φτάνοντας στην ανώτατη έκφρασή της και εκτεινόμενη σ' όλες τις κοινωνικές σχέσεις, δημιουργεί τις προϋποθέσεις της ολοκληρωτικής επανάστασης, τον πόλεμο σαν καθολικό κοινωνικό πόλεμο, σαν τη γενική μορφή του ανταγωνισμού.

Στη μητρόπολη επομένως ο πόλεμος αποκτά ξεχωριστή σημασία: πόλεμος σαν πατέρα/μητέρα όλων των πραγμάτων, σαν διαλύτης που καταστρέφει καθέτι για να το μετασχηματίσει σε κάτι άλλο. Πόλεμος σαν καταστροφή/οικοδόμηση.

Κυριαρχία του πολέμου όμως δεν σημαίνει με κανένα τρόπο υπεροχή του στρατιωτικού στοιχείου.

Ο καθολικός κοινωνικός πόλεμος στη μητρόπολη περιέχει το στρατιωτικό στοιχείο, που αποτελεί τη μια πλευρά του, δεν μπορεί όμως να περιοριστεί σ' αυτό.

Κι αυτός ο περιορισμός είναι ό,τι χαρακτηρίζει το μιλιταρισμό σ' όλες τις εκδοχές του.

Τα όπλα, όπως και οι διάφορες τεχνικές της μάχης, είναι εργαλεία της επαναστατικής δράσης, εργαλεία ανάμεσα σε τόσα άλλα. Η βάση αντίθετα της επαναστατικής δράσης, το κυρίαρχο περιεχόμενό της —κι αυτό πρέπει να 'ναι καθαρό— είναι το κοινωνικό περιεχόμενο του μετασχηματισμού που αυτή προωθεί.

Καθολικός κοινωνικός πόλεμος σημαίνει επιστημονικός προγραμματισμός νέων κοινωνικών σχέσεων και νέων μορφών εξουσίας που διαλύουν το σημερινό αστικό μονοπώλιο του πραγματισμού.

Μ' άλλα λόγια, ο πόλεμος διαπερνά όλες τις κοινωνικές σχέσεις και δεν περιορίζεται, ας πούμε, στο οικονομικό ή το πολιτικο-στρατιωτικό στοιχείο.

Το κλασικό μοντέλο των "τριών σταδίων" —δηλαδή, πρώτα η κατάκτηση της εξουσίας, κατόπιν ο μετασχηματισμός των σχέσεων παραγωγής και, τέλος, ο μετασχηματισμός των κοινωνικών σχέσεων—σήμερα, στη φάση της καθολικής πραγματικής κυριαρχίας, αποδεικνύει το διάτρητο και μηχανιστικό περιεχόμενό του.

Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ισοπέδωση των πάντων ή πως είναι αδύνατο να βαδίσουμε βάσει κάποιων καθορισμένων ποιολογικών σταδίων στην κατεύθυνση του μετασχηματισμού του κοινωνικού σχηματισμού. Ότι μέσα στον καπιταλιστικό κοινωνικό σχηματισμό οι διάφορες κοινωνικές σχέσεις έχουν άνηση ανάπτυξη, είναι γεγονός αναμφισβήτητο. Εκείνο αντίθε-

Ο ταξικός πόλεμος στη μητρόπολη είναι επομένως, όπως κι ο Ιανός, διμέτωπος: ασκεί πολιτικο-στρατιωτική εξουσία, δηλαδή καταστρέφει, για να ασκήσει κοινωνική εξουσία, δηλαδή για να οικοδομήσει!!

9. Από το σχιζο-μητροπολιτικό προλεταριάτο στο μητροπολιτικό προλεταριάτο

Το μητροπολιτικό προλεταριάτο, όντας πληθυντικό και συνειδητό υποκείμενο της μετάβασης στον κομμουνισμό, συγκροτείται σαν τάξη κατά τον αγώνα ενάντια στην ιμπεριαλιστική αστική τάξη.

Πράγματι, το σχιζο-μητροπολιτικό προλεταριάτο, μόνο μέσα στον καθολικό κοινωνικό πόλεμο διαλύει τον εαυτό του, ως προϊόν της προγραμματικής κυριαρχίας του κεφαλαίου, και επαναθεμελιώνει την ταυτότητά του ως ζωντανή πλέον άρνηση της καπιταλιστικής μητροπολιτικής σχέσης.

Προϊόν της μητρόπολης ο σχιζο-προλετάριος, εμφανίζεται σαν μια ολότητα διαφοροποιημένη σ' ένα πλήθος διάχυτες φιγούρες, κάθε μια από τις οποίες διαπερνιέται από πλήθος διαλέκτων.

50

Ολότητα, γιατί όλες αυτές οι φιγούρες είναι με τον ίδιο τρόπο τοποθετημένες μέσα στις σχέσεις παραγωγής εμπορευμάτων, κατανάλωσης, αναγκών, στην πλευρά των μη-κατόχων των μέσων παραγωγής της ζωής (παραγωγή αντικειμένων, σημείων, κοινωνικών σχέσεων) και το μόνο που κατέχουν είναι η ικανότητα εργασίας και κατανάλωσης.

Διαφοροποιημένη, γιατί αυτή η (καπιταλιστική) σχέση δεν είναι ομοιογενής, αλλά για κάθε μια διάχυτη φιγούρα ισχύουν αντικειμενικά διαφορετικά επίπεδα αντιθέσεων και εμπειρίας, επίπεδα διαφορετικού βαθμού αποξένωσης.

Μέσα σ' αυτή την ολότητα ο μητροπολιτικός εργάτης-μάζα είναι το σημείο τομής και παραγωγής όλων των αντιθέσεων, η κεντρική της (της ολότητας σ.τ.μ.) φιγούρα. Γιατί, ζώντας όλη τη συνθετότητα της σχέσης παραγωγή/πραγματοποίηση της υπεραξίας, βρίσκεται στο κέντρο της μέγιστης αλλοτρίωσης,

κιτακερματισμού, συγκέντρωσης βίας.

Οι άλλες φιγούρες, αντίθετα, ζουν μόνο μερικές πλευρές αυτής της σχέσης, διαπερνούνται, αντικειμενικά, από μικρότερο συνθετότητα αντιθέσεων.

Η διαδικασία "συγκρότησης σε τάξη" του μητροπολιτικού προλεταριάτου παρουσιάζεται συνεπώς σαν πολυδιάστατη, α-συνεχής και αντιφατική ροή υπερβατικής κοινωνικής επικοινωνίας. Από τη μια πρόκειται για καταστροφή των διαλέκτων της εξουσίας, καταστροφή των προγραμματικών της συμπεριφορών και των παράφρονων φετίχ της και από την άλλη για οικοδόμηση νέων γλωσσών, δημιουργία προγραμμάτων και πρακτικών εξουσίας που να υπερβαίνουν τον καπιταλισμό, που να 'ναι προσανατολισμένα στον κομμουνισμό.

51 Υπερβατική κοινωνική επικοινωνία λοιπόν, σαν καθολικός κοινωνικός πόλεμος, στη διάρκεια της οποίας το προλεταριάτο όχι μόνο ανα-συνθέτει τα χιλιάδες διαχωρισμένα μέλη του, αλλά τα επανα-θεμελιώνει σε μια νέα ποιότητα. Γιατί όπως ένας σπασμένος καθρέφτης δεν μπορεί να διορθωθεί, έτσι και το κατακερματισμένο σχιζο-μητροπολιτικό προλεταριάτο δεν μπορεί να επανακτήσει μια ενότητα/ανθρωπισμό παρά μόνο μέσα από την αποθέωση της συνθετότητας του συνόλου του κοινωνικού υλικού.

Αυτή η αποθέωση της συνθετότητας, αυτό το ποιοτικό άλμα, είναι η αναδιαμόρφωση της μητρόπολης. Ένα άλμα που καταστρέφει όχι μόνο τις εσωτερικοποιημένες μορφές της καπιταλιστικής σχέσης αλλά και όλες τις αλλοτριωμένες φόρμες κάθε κοινωνικής σχέσης.

Αναδιαμόρφωση της μητρόπολης και μετάβαση στον κομμουνισμό είναι κατά κάποιο τρόπο εκφράσεις ισοδύναμες.

Είναι ιδανικά που από το μέλλον καθορίζουν το παρόν και κατευθύνουν τις προσπάθειές μας για τον καθορισμό ενός κατάλληλου επαναστατικού σχεδιασμού, ικανού να επιφέρει τη μέγιστη δυνατή ανάπτυξη της διαδικασίας κοινωνικής διαφοροποίησης του κοινωνικού υλικού.

Σχεδιασμός που τελικά δεν είναι άλλο παρά η γενική γνώση της παραγωγής των κοινωνικών σχέσεων, μια γνώση

ανταγωνιστική με κείνη του κεφάλαιου. Μια γνώση, δηλαδή μια εξουσία, πάνω στο επεκτατικό κίνημα του κοινωνικού υλικού.

10. Προς μια γνώση της παραγωγής των κοινωνικών σχέσεων που ν' αναδίνει ταυτόχρονα το άρωμα της ζωής

Γνώση είναι η ταξική συνείδηση, η συνείδηση των σκοπών.

Γ' αυτό εξάλλου συνδέεται άμεσα με την εξουσία.

Η εξουσία, προσανατολισμένη και ενθαρρυσμένη από τον συνειδητό ορισμό των σκοπών, ενοποιεί και επανακαθορίζει όλες τις κοινωνικές πρακτικές⁽³⁵⁾.

Εδώ ακριβώς βρίσκονται λοιπόν τα θεμέλια της ολοκληρωτικής κοινωνικής πολιτιστικής επανάστασης που εδώ και πολλά χρόνια σκάβει με μέθοδο στην ιμπεριαλιστική μητρόπολη.

Στον καπιταλιστικό κοινωνικό σχηματισμό η παραγωγή της γνώσης είναι όλο και περισσότερο αποτέλεσμα κλοπής και απαλλοτρίωσης των υποτελών τάξεων. Πάνω απ' όλα όμως είναι ιδεολογική παραγωγή της ιμπεριαλιστικής αστικής τάξης ενάντια στο προλεταριάτο, συνείδηση και απαραίτητος όρος της αναπαραγωγής της κυριαρχίας. Εδώ, παραγωγή γνώσης και συνολική αντεπανάσταση πάνε χέρι χέρι.

Αντίθετα, για τη μητροπολιτική επανάσταση, η παραγωγή της γνώσης απαγγιστρώνεται από την αναγκαιότητα άσκησης πολιτικής εξουσίας, κυριαρχίας, εκμετάλλευσης και καταπίεσης πάνω σ' άλλους ανθρώπους και γίνεται συνειδητός και συλλογικός σχεδιασμός του μέλλοντος, διανοητική τεχνολογία βίαιης καταστροφής της πολιτικής αστικής εξουσίας. Εδώ, η παραγωγή κωδικών που οργανώνουν την εμπειρία και ο συλλογικός διαλογισμός πάνω στην εμπειρία πάνε χέρι-χέρι.

Να λοιπόν το δόλημμα: μια γνώση νοούμενη ως πολιτική εξουσία πάνω στους άλλους, ή μια γνώση ως κοινωνική εξουσία του ΕΜΕΙΣ, ως γίνεσθαι, πάνω στη λεγόμενη φύση και στη φύση μας;

Η απάντηση εδώ είναι δεσμευτική γιατί μεταθέτει σε μια κοσμογονική εναλλακτική προοπτική. Εναλλακτικότητα που βρίσκεται στη βάση του κοινωνικού περιεχόμενου του μητροπολιτικού αντάρτικου και γι' αυτό το λόγο καθιστά αυτό το τελευταίο αντάρτικο κοσμογονικού χαρακτήρα. Εξάλλου το ποιοτικό άλμα από την προϊστορία των ταξικών κοινωνιών στην ανεπτυγμένη μετα-μητροπολιτική κοινωνικότητα (socius evoluto) δεν μπορεί να αρκестεί σε απλή μεταμόρφωση των πολιτικών μορφών εξουσίας του ανθρώπου πάνω στον άνθρωπο. Πράγματι, η γοητευτική ριζοσπαστικότητα αυτής της μετάβασης βρίσκεται ακριβώς σ' αυτή την αναιδή έλλειψη μετριοφροσύνης.

Η παραγωγή μιας γνώσης του δυνατού, στενά δεμένης με τις σημερινές σχέσεις παραγωγής και αναπαραγωγής της ζωής, και ο συνακόλουθος προσανατολισμός της επαναστατικής ταυτότητας και της κοινωνικής εξουσίας της σ' ένα θαρραλέο και δημιουργικό σχεδιασμό του μέλλοντος δεν είναι πράγμα απλό. Δέκα χρόνια μητροπολιτικού αντάρτικου μας έμαθαν ότι είναι πιο εύκολο να βλέπουμε το παρόν με τα γυαλιά του παρελθόντος, να μιλάμε για το παρόν με τις κολλαρισμένες λέξεις της παράδοσης, παρά να ριχτούμε στο ταραγμένο και αντιφατικό πέλαγος των αντιθέσεων της ζωής. Κι όμως αυτή ακριβώς είναι η γνώση των συνόρων, πέρα από τα σύνορα, που πρέπει ν' αναπτύξουμε με την πρακτική μας, δημιουργώντας και την αντίστοιχη γλώσσα.

«Η πολιτιστική σφαίρα - λέει ο Bachtin - δεν έχει εσωτερικό έδαφος, βρίσκεται ολόκληρη στα σύνορα, τα σύνορα περνούν από παντού, διασχίζουν κάθε σημείο της. η συστηματική ενότητα της κουλτούρας εκτείνεται απ' τα άτομα της πολιτιστικής ζωής και σαν ήλιος αντανακλάται σε κάθε σταγόνα. Κάθε πολιτιστική πράξη ζει ουσιαστικά στα σύνορα και σ' αυτό ακριβώς συνίσταται η σοβαρότητά της και η σημαντικότητά της. αποσπασμένη από τα σύνορα η πολιτιστική πράξη χάνει το έδαφός της, γίνεται κενός τόπος, αλλοιώνεται και πεθαίνει» (36).

Παίρνοντας σαν δεδομένο ότι για τη μετάβαση στην ανε-

πτυγμένη μετα-μητροπολιτική κοινωνικότητα το προλεταριάτο έχει ανάγκη μιας γενικής γνώσης της παραγωγής των κοινωνικών σχέσεων, πρέπει αμέσως να προσθέσουμε ότι οι όροι αυτής της παραγωγής δεν μπορούν να είναι απλό αποτέλεσμα της χρήσης των μαρξιστικών εργαλείων γνώσης. Αυτά τα εργαλεία, όσον αφορά την κριτική των διαφόρων μορφών σχέσεων που παράγονται στον καπιταλισμό στο σύνολό τους, είναι ικανοποιητικά, όμως είναι ταυτόχρονα ιστορικά περιορισμένα, ακριβώς γιατί συνδέονται με την κριτική αυτών των σχέσεων. Αυτό λοιπόν που "διαφεύγει" από τούτη την κριτική είναι ανάγκη να το δημιουργήσουμε, να φτιάξουμε τα εργαλεία του.

Κατά την επαναστατική μετάβαση, η διαδικασία της καταστροφής του παλιού κόσμου και στη συνέχεια η μετατροπή αυτής της καταστροφής σε πολύμορφη σπορά νέων κοινωνικών σχέσεων είναι διαδικασίες ταυτόχρονες, αλλά διαδικασίες που μιλούν διαφορετική γλώσσα. Η πρώτη χρησιμοποιεί ακόμη την επιστήμη, τον ιστορικό υλισμό, η δεύτερη ψελίζει ήδη μια συλλογική γνώση στενά δεμένη με τη μη αλλοτριωτική παραγωγή της ζωής. Η πρώτη δεν μπορεί να πάει πάρα πέρα από την ανασύνθεση της χειρωνακτικής και πνευματικής εργασίας, η δεύτερη βρίσκεται ήδη πέρα από αυτές τις δυο κατηγορίες, οι οποίες δημιουργήθηκαν από την κριτική των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, και ανασυνθέτοντας έννοιες και συναισθήματα υπερβαίνει επιστήμη και τέχνη.

Γιατί ακριβώς γι' αυτό πρόκειται: να μπορέσουμε να επαναθεμελιώσουμε την γνώση μαζί με το άρωμα της ζωής, την ένταση των συναισθημάτων και των αισθήσεων με τη γεωμετρική δύναμη των εννοιών, το σώμα με την ψυχή, το κατώτερο με το ανώτερο. Και μ' αυτή την οικοδόμηση της "ολοκληρωμένης ζωής" να μπορέσουμε να θέσουμε τέρμα στις παλιές αντινομίες του πολιτισμού, που δεισιδαιμονικά τοποθέτησε αισθήματα, ανορθολογικά και ένστικτα στην επισφαλή και σατανική θέση του "σώματος", ενώ απ' την άλλη παραχώρησε στο "νου" την κατασκευή των κρυστάλλινων νοηματικών κάστρων, τις ορθολογικές πράξεις, κάθετι το θαυμαστό.

Πρόκειται λοιπόν για την ανασύνθεση των δι-άτομων -

ατόμων στη σύνθετη διάσταση του ανεπτυγμένου μετα-μητρο-πολιτικού κοινωνικού όντος, μια διάσταση που δεν αποτελεί τη μυθική επιστροφή στη νοσταλγική ενότητα του αστικού ατόμου, το οποίο είχε την τραγική ψευδαίσθηση ότι μπορεί να νικήσει το σκοτεινό τέρας που βρίσκεται μέσα του με την ψυχή. Πρόκειται αντίθετα για ένα ταξίδι χωρίς γυρισμό προς τη συγκρότηση ενός πληθυντικού υποκειμένου, πολύγλωσσου και πολύμορφου ταυτόχρονα μέσ' το χωρόχρονο που ανατρέπεται όλες τις κλίσεις και τα γένη θέτοντας σαν πρώτη φωνή το ΕΜΕΙΣ άλλοτε θηλυκό, άλλοτε αρσενικό ή ουδέτερο.

Ένα ΕΜΕΙΣ υλικό που “γνωρίζει” μέσα στην πρακτική της συνειδητής παραγωγής αντικειμένων, σημείων, παιδιών — ενώ υποφέρει και χαιρείται — ότι δεν θα κόψει με κάποιο θεϊκό μαχαίρι, ούτε με τα λείξερ του κεφαλαίου το άρωμα της ζωής.

Κάποιος ονόμασε τους μητροπολιτικούς σχηματισμούς “κοινωνία του θεάματος”, κοινωνία των θεατών.

Τελικά σ' αυτό τον αποξενωμένο τόπο, όπου οι κοινωνικές σχέσεις δεν μπορούν να υπάρξουν δίχως πόνο ούτε ν' ανα-παρασταθούν δίχως μυθοποίηση, συμβαίνει ακριβώς αυτό: οι “ειδήσεις” πάνω στα γεγονότα γίνονται γεγονότα. Οι υπεύθυνοι της κατασκευής του φαντασιακού ενοουχίζουν την πραγματική ζωή, μην μπορώντας να τη μεταδώσουν. Κατασκευάζουν ψεύτικα θέλγητρα και ξόανα του φόβου για να μπορέσουν να εντυπω-σιάσουν τις άθλιες πλατείες των θεατών.

Έτσι, το φιλοθεάμον κοινό της πλατείας από τη μια βομβαρδίζεται από τα σημεινόμενα των κυριάρχων, ενώ απ' την άλλη οδηγείται συνειδητά στο να διοχετεύει τις συγκινήσεις του προς ψευδείς εχθρούς.

Αυτή η διαστρέβλωση εμποδίζει τη μορφοποίηση μιας σταθερής ταυτότητας καθώς και τη δυνατότητα επεξεργασίας συνειδητών στρατηγικών αγώνα ενάντια στον αληθινό καταπιεστή — στη βάση συγκεκριμένων “κανόνων” και διαμέσου της “μεσολάβησης” των εγκεκριμένων παικτών.

Κι αυτή λοιπόν η δεσποτική επικοινωνία της κρίσης αφιγγει το λαϊκό κάθε θεατή υποχρεώνοντάς τον στην απομόνωση της πολυθρόνας του και σε μια αγχωτική αντίθεση: ή να

99

συνθλιβεί στο φανταστικό θάμπωμα μιας παραληρηματικής ζωής ή να εκραγεί μες στις πραγματικές κοινωνικές σχέσεις αναζητώντας συλλογικά τη γλώσσα μιας νέας επικοινωνίας, μιας γιορτής...

Γιατί «η γιορτή είναι μια πρωταρχική κατηγορία του ανθρώπινου πολιτισμού... οι γιορτές (όποιες κι αν είναι) αποτελούν την πρωταρχική μορφή, τη σημαντικότερη μορφή της ανθρώπινης κουλτούρας.

Τις γιορτές δεν πρέπει να τις προσεγγίζουμε και να τις ερμηνεύουμε από τη σκοπιά των πρακτικών στόχων της συλλογικής εργασίας ή — ακόμα πιο χυδαία — ως βιολογική (ή φυσιολογική) ανάγκη περιοδικής ανάπαυσης.

Αντίθετα πάντα είχαν ένα ουσιαστικό και βαθύ περιεχόμενο, μια αντίληψη του κόσμου (όντας) κινούμενης όχι από υλικές συνθήκες αλλά απ' τους ανώτερους σκοπούς της ανθρώπινης ύπαρξης(37).

Η γιορτή ως “ανάπαυση από την κούραση της δουλειάς”, ως οργανικός μεταβολισμός της εργατικής δύναμης είναι το άθλιο αποτέλεσμα ενός σχίσματος που βρίσκει στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής τον ύψιστο διαχωρισμό του. Εδώ η γιορτή έχει τελείως αρνητικό, παραμορφωμένο χαρακτήρα.

Και βέβαια, μήπως η ανάπαυση στη διάρκεια μιας ανάπαυλας του κτηνώδους ρυθμού της αλυσίδας παραγωγής μπορεί ποτέ ν' αποτελέσει έναν ανώτερο κοινωνικό σκοπό;

Το κεφάλαιο, θεμελιώνοντας την πραγματική κυριαρχία του, μετατρέπει τη γιορτή σε παύση, ενώ απ' την άλλη αποδύεται σ' έναν αγώνα και για το δραστικό περιορισμό των παύσεων.

Η παύση δεν είναι γιορτή αλλά υποκατάστατο της γιορτής, μια αξιοθρήνητη εκδοχή της. Η παύση του χρόνου εργασίας είναι χρόνος εξώθησης σε κατανάλωση εμπορευμάτων: του εμπορεύματος ψευδαίσθηση!

Διαμέσου της κατανάλωσης εμπορευμάτων — “το εμπόρευμα που μπαίνει στα πνευμόνια μας μας δίνει το δικό του ρυθμό ανάσας” — ενισχύεται η εσωτερίκευση των μηνυμάτων της κυρίαρχης ιδεολογίας.

Γιατί και το εμπόρευμα είναι μήνυμα, ένα μη προφορικό μήνυμα, όπως ακριβώς και το μήνυμα είναι εμπόρευμα.

Πολιτιστική επανάσταση στη μητρόπολη λουτόν σημαίνει ιναιδημιουργία της γιορτής ως αντίληψης του κόσμου προμηνιολισμένης στο μέλλον.

«Οι διάφορες μορφές των λαϊκών γιορτών κοιτούν στο μέλλον κι αντιπροσωπεύουν ακριβώς τη νίκη αυτού του μέλλοντικ πάνω στο παρελθόν» (38).

Δεν πρόκειται λουτόν για “λιγότερη δουλειά, δουλειά για όλους”, για μια διαστολή δηλ. του χρόνου παύσης, αλλά για μια άλλη ποιότητα. Για διαθέσιμο χρόνο, για την αρμονική και πολίπλευρη ανάπτυξη του κοινωνικού ατόμου.

Πρόκειται για χρόνο που αφαιρείται από την τυραννία της υπεραξίας, και τη διεφθαρμένη ορθολογικότητά της για να μετατραπεί σε συλλογική παραγωγή ζωής...

Πρόκειται για πλούτο, αλλά όχι με την αστική έννοια της λήξης γιατί όπως λέει ο Μάρξ

«Τι είναι ο πλούτος αν όχι η παγκόσμια καθολικότητα των αναγκών, των ικανοτήτων, των απολαύσεων, των παραγωγικών δυνάμεων κ.λπ. των ατόμων, που δημιουργούνται στην παγκόσμια ανταλλαγή; Τι άλλο είναι αν όχι η πλήρης ανάπτυξη της κυριαρχίας του ανθρώπου πάνω στις δυνάμεις της φύσης, τόσο της λεγόμενης τέτοιας, όσο κι αυτής της ίδιας;

»Τι άλλο είναι παρά η απόλυτη εξωτερίκευση των δημιουργικών του χαρισμάτων;...» (39)

11. Το αντάρτικο-κόμμα είναι το κόμμα της υπερβατικής κοινωνικής επικοινωνίας, είναι μια φωνή που προστίθεται στην ταξική πολυφωνία.

Μεσ στη συνθετότητα της μητροπολιτικής επαναστατικής διαδικασίας το κόμμα δεν μπορεί να έχει κύρια και αποκλειστικά πολιτική μορφή.

Γιατί, η προλεταριακή κοινωνική επανάσταση σημαίνει το θάνατο του πολιτικού που “ως αφηρημένη ολότητα” σημάδευε κάποτε τους δρόμους της επανάστασης. Και βέβαια αυτού

οι δρόμοι χαρακτήρισαν κυρίως τις αστικές επαναστάσεις, οι οποίες, και μόνο αυτές, κινούνταν απ' τη σκοπιά του κράτους.

Η προλεταριακή κοινωνική επανάσταση αντίθετα ξεκόβει οριστικά μ' αυτή την παράδοση, ενώ απ' την άλλη χρησιμοποιεί τη σκοπιά της συγκεκριμένης ολότητας: μ' άλλα λόγια το μητροπολιτικό προλεταριάτο στο σύνολο των κοινωνικών του σχέσεων.

Το κόμμα δεν μπορεί επίσης να 'ναι μόνο πολεμική μηχανή. Η "εξουσία των όπλων" και η γλώσσα τους δεν μεταθέτουν, όπως πιστεύουν κάποιοι μιλιταριστές, στην απόλυτη εξουσία, είναι αντίθετα η γνώση-εξουσία εκείνη που, ενοποιώντας όλες τις κοινωνικές πρακτικές, αποτελεί την απόλυτη εξουσία.

Το κόμμα στη μητρόπολη παίρνει την κοινωνική μορφή του αντάρτικου. Και είναι κοινωνικό γιατί ενοποιεί μέσα του όλες τις κοινωνικές πρακτικές.

Κόμμα-αντάρτικο λοιπόν σημαίνει:

- Κόμμα της βίαιης κατάργησης των σχέσεων παραγωγής, κυκλοφορίας, ανταλλαγής και των αντίστοιχων πολιτικών μορφών κυριαρχίας,

- κόμμα του ταξικού πολέμου για τη μετάβαση στον κομμουνισμό

- κόμμα της προλεταριακής πολιτιστικής επανάστασης στη μητρόπολη.

Το αντάρτικο-κόμμα συγκροτείται ως ένας πόλος διάλογου στο εσωτερικό του μητροπολιτικού προλεταριάτου, σαν μια φωνή επιρροής που συρρέει στην ταξική πολυφωνία. πρόκειται για ένα διάλογο μεταξύ πραγματικών, ζωντανών υποκειμένων, που μέσα απ' αυτή τη διαλεκτική γίνονται αυτό που είναι και μετασχηματίζονται σε μια από τις δυνατές γι' αυτά κατευθύνσεις: υπερβαίνουν τις κυρίαρχες κοινωνικές σχέσεις, την κυρίαρχη ιδεολογία, τις εξουσιο-δοτημένες γλώσσες, τις υπερ-κωδικοποιημένες συμπεριφορές και σχεδιοποιούν αυτόνομα το μέλλον τους.

Αντάρτικο-κόμμα σημαίνει λοιπόν, κόμμα - γνώση, κόμμα - εξουσία. Είναι ο συνειδητός καταλύτης της συλλογικής

λιάνοις του μητροπολιτικού προλεταριάτου. Όχι όμως με την έννοια της "παραγωγής στρατηγικών", όπως ήθελε κάποιος ακαδημαϊκός υποκειμενισμός (αναφορά στο βιβλίο του A. Negri "La fabbrica della strategia" σ.τ.μ.), γιατί αυτό το κόμμα δεν επιδιώκει την αναγέννηση του μύθου του συλλογικού διανοκόμενου της γκραμισιανής και ρεβιζιονιστικής παράδοσης.

Το κόμμα-συλλογικός διανοούμενος, πράγματι, αναπαράγει ιδεολογικά τον καπιταλιστικό καταμερισμό εργασίας σ' ένα οργανικό σχέδιο μέσα στο οποίο το προλεταριάτο λειτουργεί όπως τα "χέρια" και τα "πόδια", δηλαδή σαν ένα απλό όργανο ενός "μυαλού" που σκέφτεται, επεξεργάζεται, αποφασίζει και διοικεί ξεχωριστά.

Το αντάρτικο-κόμμα είναι εξορισμού αντίθετο και στον καταμερισμό, διαχωρισμό, της "πολιτικής δουλειάς", και στην πολιτική νοούμενη ως μεσολάβηση. Τίποτα κοινό λοιπόν με τη μακιαβελικο-γκραμισιανή παράδοση του κόμματος-ηγεμόνα, στο οποίο όλα είναι "πολιτικά", όλα είναι κράτος, όλα είναι πολιτική μεσολάβηση με το κράτος.

99 Σκοπός του μητροπολιτικού αντάρτικου δεν είναι η κατάρκτηση μιας όλο και μεγαλύτερης φέτας απ' την "πολιτική εξουσία". Αυτή είναι μια ρεβιζιονιστική ψευδαίσθηση όποιου ακόμα σήμερα πιστεύει ότι μπορεί να ενσωματώσει στο κράτος, στη ψεύτικη αυτή κοινότητα, τις προλεταριακές εντάσεις και ανάγκες.

Αντίθετα εμείς οφείλουμε να καταστρέψουμε την ψεύτικη κοινότητα και μαζί της κάθε μεσολαβητική πολιτική, για να οικοδομήσουμε την πραγματική κοινότητα των κοινωνικών ατόμων, για να αντικαταστήσουμε κάθε πολιτική εξουσία με την πραγματική κοινωνική γνώση-εξουσία.

Το αντάρτικο-κόμμα είναι ο υπέρτατος φορέας της άδρατης και εκδηλούμενης γνώσης-εξουσίας του προλεταριάτου.

Άδρατης για τον εχθρό, εκδηλούμενης ενάντια στον εχθρό, και τα δυο αυτά στοιχεία συνυπάρχουν σ' ένα ανώτατο επίπεδο σύνθεσης. Αυτό σημαίνει: όσο περισσότερο το κόμμα είναι άδρατο και εκδηλώνεται ενάντια στη συνολική ιμπεριαλι-

στική αντεπανάσταση, τόσο περισσότερο είναι ορατό στο εσωτερικό του προλεταριάτου, δηλαδή τόσο περισσότερο επικοινωνεί μαζί του. Φυσικά επικοινωνεί σχέσεις εξουσίας, κοινωνικές σχέσεις, πρακτικές εξουσίας, προγράμματα μετασχηματισμού.

Αυτό ακριβώς λοιπόν σημαίνει κόμμα υπερβατικής κοινωνικής επικοινωνίας.

Κι αυτή του η λειτουργία τού επιτρέπει να οργανώνει και να μετασχηματίζει το προλεταριάτο στην ενότητα του διαφορετικού, η οποία σφύζει και πλαταίνει συνειδητά μέσ' την προλεταριακή εξουσία. Με τη σειρά της αυτή η λειτουργία επιδρά στη μορφή του κόμματος μετασχηματίζοντάς την.

Πρόκειται δηλαδή για μια σχέση αμοιβαίου καθορισμού.

Το κόμμα εκκινώντας απ' το προλεταριάτο, σχηματίζεται και καθίσταται συνειδητή και προγραμματισμένη πραγμάτωση της προλεταριακής εξουσίας. απ' την άλλη, το προλεταριάτο, δεχόμενο τις συνειδητές και προγραμματισμένες επιδράσεις του κόμματος, σχηματίζεται, δηλαδή ενοποιείται.

Αυτό σημαίνει ότι το μέρος, το κόμμα, ενώνεται ασταμάτητα με το όλο, το προλεταριάτο, παρότι παραμένει πάντα διακριτό απ' το τελευταίο.

Κόμμα και προλεταριάτο συγκροτούν μια ανοιχτή ολότητα που ανοίγει όλο και πιο πολύ. Με την έννοια ότι το καθένα περνώντας μέσα από το άλλο αλλάζει τον εαυτό του και φυσικά το άλλο, αλλάζοντας ταυτόχρονα και την συνολική ποιότητα της επαναστατικής διαδικασίας.

Μέσα σ' αυτή τη διαδικασία η προλεταριακή εξουσία αναπαράγεται και μετασχηματίζεται ασταμάτητα, αυξάνοντας τη συνθετότητά της και διαφοροποιώντας διαρκώς τα μέσα της. Πρόκειται για μια συνεχή ροή κινήματων διαφοροποίησης που στο τέλος ομογενοποιούνται, αλλά που δεν επιτρέπουν μια ανελαστική κανονιστικοποίηση της καθημερινότητας.

Εδώ, πράγματι, μόνο η αστάθεια επιτρέπει την ύπαρξη της απαραίτητης ελαστικότητας, με την οποία προσαρμόζονται οι οργανωτικές μορφές των μαζικών κινήματων στη συνολική διαδικασία της μετάβασης στον κομμουνισμό.

Οι επαναστατικοί μαζικοί χώροι του μητροπολιτικού προλεταριάτου πρέπει λοιπόν να ειδικθούν σαν ένα επίπεδο που διαπερνά ενιαία και οριζόντια την προλεταριακή εξουσία.

Αυτοί οι χώροι, ακριβώς επειδή παρουσιάζουν ειδικές και μεταβατικές μορφές της διαλεκτικής προλεταριάτο-κόμμα-προλεταριάτο, καθίστανται η δομή κάθε σταδίου της διαδικασίας μ' ένα μοναδικό και ανεπανάληπτο τρόπο.

Μ' αυτή την έννοια οι προλεταριακοί μαζικοί χώροι είναι ο μονίμως απών κρίκος της προλεταριακής εξουσίας, ακριβώς επειδή βρίσκονται σε μόνιμο μετασχηματισμό.

Τέλος, όσο περισσότερο εξαπλώνεται το κοινωνικό περιεχόμενο της προλεταριακής εξουσίας, τόσο περισσότερο γίνεται ορατή η μορφή του κόμματος, τόσο περισσότερο γίνεται ορατή η μορφή της μετάβασης στον κομμουνισμό.

Κι όσο περισσότερο ορατή γίνεται η μετάβαση, τόσο περισσότερο γίνεται ορατός ο μεταβατικός χαρακτήρας της αιγυπτιακότητας του κόμματος.

Όπως η δικτατορία του προλεταριάτου είναι η τελευταία δυνατή και αναγκαία μορφή πολιτικής εξουσίας, έτσι και το αντίρροπο - κόμμα είναι η τελευταία δυνατή και αναγκαία μορφή κόμματος.

ΣΗΜΒΙΩΣΕΙΣ:

1 Μαρξ - "Κεφάλαιο VI ανέκδοτο", εκδ. Nuova Italia.

2 όπ. αν. σελ. 69.

3 Μαρξ - "Grundrisse", τομ. I, σελ. 367 και συν. εκδ. Einaudi.

4 Μαρξ - "Ιστορία των οικονομικών θεωριών", τομ. I, σελ. 396-197.

5 Μαρξ - "Το Κεφάλαιο", Βιβλ. I, σελ. 26, εκδ. Nexton (Ampton).

6 Μαρξ - "Grundrisse" τομ. I, Εισαγωγή, σελ. 25, εκδ. Nuova Italia.

7 Μαρξ - "Μισθωτή εργασία και Κεφάλαιο", σελ. 333, στο

Μαρξ - 'Εγγκελς

Διαλεχτά Έργα, εκδ. Riuniti.

8. Μαρξ - "Κεφάλαιο VI ανέκδοτο", οπ. αν.

9. οπ. αν.

10. Μαρξ - "Μισθωτή εργασία και Κεφάλαιο", σελ. 345, οπ. αν.

11. Μαρξ - "Κεφάλαιο VI ανέκδοτο", οπ. αν.

12. Μαρξ - "Κεφάλαιο", Βιβλ. III, σελ. 225, εκδ. Riuniti.

13. Μαρξ - "Grundrisse", τομ. II, σελ. 410, οπ. αν.

14. οπ. αν.

15. Μαρξ - "Το μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος", σελ. 314, στο Μαρξ - 'Εγγκελς Διαλεχτά Έργα, εκδ. Riuniti.

16. Για την έννοια "Ιμπεριαλιστικό κράτος των πολυεθνικών"δες "Η μέλισσα και ο κομμουνιστής" (κείμενο βασικών μαρξιστικών εννοιών που έγραψαν από τη φυλακή τα μέλη των "Ε.Τ", σ.τ.μ.) εκδ. Corispondezza Internazionale, χρόνος VI, NN 16/17, Οκτώβρης - Δεκέμβρης 1980.

17. Το πρόβλημα της διάκρισης μεταξύ δηλωτικής και σημασιολογικής λειτουργίας του σημείου το εξετάσαμε στο πρώτο κεφάλαιο.

62

18. Οι καθαρήριες φωτιές είναι εκρήξεις υπέρβασης του συστήματος πολύ διαφορετικές απ' όλες τις τελετουργικές γιορτές των κλασικών πολιτισμών, που χρησιμοποιούν τις τελευταίες ως ευκαιρία για να "ξεδίνει", ν' αποφορτίζεται το άτομο. Γιορτές όπως π.χ. το καρναβάλι επιτρέπουν μια στιγμιαία αντιστροφή, ανατροπή των ρόλων. Αντίθετα οι καθαρήριες φωτιές, όπως π.χ. το Black out της Νέας Υόρκης ή οι ναπολιτάνικες συλλογικές απαλλοτριώσεις, "για να φοβηθούν τ' αφεντικά", δεν είναι καθόλου φανταστικές.

19. Παράνομα διαλείμματα είναι εκείνες οι περιοχές του κοινωνικού χώρου που τα διατάγματα και οι γλώσσες της εξουσίας χάνουν τη δύναμή τους και τη σημασία τους. Ταυτόχρονα είναι οι χώροι όπου συντελείται η φθορά της αλλοτριωμένης συνείδησης κι άρα δημιουργούνται οι όροι της έκρηξης, της υπέρβασης και της επανάστασης.

20. Marshall Mc Luhan - "το Μέσο είναι το μήνυμα", εκδ. Feltrinelli, σελ. 26.

- 11 Ο Μαξ έχει αναλύσει σε πολλά έργα του αυτή την έννοια.
- 12 Μαξ - "Το Κεφάλαιο", Βιβλ. Ι, σελ. 88 - 89, εκδ. Riuniti.
- 13 Giovanni Bottirolì και Giulio Ferraro - "Σώμα / Ψυχή" στην εγκυκλοπαίδεια Einaudi, τομ. ΙΙΙ, 1981, σελ. 222.
- 14 Ο. Calabresi, "Η μεγάλη λογοκρισία", στο περιοδικό *Alfabeta* N. 20
- 15 Για σημειολογικό πόλεμο έχουν μιλήσει και οι A. Benini, M. Corbelli, F. Berardi κ.ά. στο βιβλίο «Simulazione e dissimulazione», Εκδ. Bertani 1981, όπου ακριβώς θεωρούν την αιτιολογία και την παραποίηση κειμένων και "σημάτων" ως μορφή της ταξικής πάλης.
- 16 Περιοδικό *Controinformazione*, Δεκέμβρης '81 - Σημεία για αντιστάση - σελ. 49.
- 17 όπ. αν.
- 18 Jean Lyotard - "Η μεταμοντέρνα συνθήκη" - Feltrinelli 1981, σελ. 121.
- 19 όπ. αν. σελ. 11.
- 20 όπ. αν. σελ. 11
- 21 Κανκεροχ: Φιγούρα που δημιουργήσε ο Stefano Tamburini στο περιοδικό *Frigidaire*.
- 22 Σήμερα είναι ιδιαίτερα της μόδας Eibl - Eibel Sfeldt, Wilson και K. Lorenz.
- 23 U. Eco, εφημερ. "La Repubblica", 16 Απριλίου 1982.
- 24 Ιφιθόρης Ταξιαρχίας: "Μπροσούρα 15" - Ιούνιος 1981.
- 25 Hachtin - από το περιοδικό *Corrispondenza Internazionale*, NN 20/21 Ιούλιος - Φεβρουάριος 1982.
- 26 Hachtin - όπ. αν.
- 27 Hachtin - όπ. αν.
- 28 Μαξ - "Grundrisse".

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η μητρόπολη ως καθολικό εργοστάσιο.	5
2. Η μητρόπολη ως τόπος καθολικού κοινωνικού ανταγωνισμού. Η γενική-ιστορική κρίση του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.....	12
3. Η μητρόπολη ως διαφανές κάτεργο.....	18
3.1. Για την παραληρηματική γλώσσα του κοινωνικού ελέγχου.....	22
4. Ένα φάντασμα πλανιέται πάνω από τη Νέα Βαβυλωνία.....	26
4.1. Τα συμβιβασμένα φετίχ.....	28
4.2. Τα επικίνδυνα δι-άτομα.....	30
5. Ο έλεγχος της μνήμης: ή η ενεργητική λογοκρισία σαν πολεμική στρατηγική.....	32
6. Να λοιπόν που "εμφανίζεται ένας παράξενος στρατιώτης": το μητροπολιτικό προλεταριάτο.....	39
7. Η εκρηκτική βία ως απελευθερωτική επικοινωνία, ως κοινωνική θεραπεία από τη μητροπολιτική σχιζοφρένεια.....	42
8. Από την εκρηκτική βία του σχιζο-μητροπολιτικού προλεταριάτου στον κοινωνικό πόλεμο ως συνειδητή στρατηγική απελευθέρωσης.....	46
9. Από το σχιζο-μητροπολιτικό προλεταριάτο στο μητροπολιτικό προλεταριάτο.....	50
10. Προς μια γνώση των παραγωγικών σχέσεων που ν' αναδίνει το άρωμα της ζωής.....	52

